

A. Attensaoser

(Fink

Genjacol pp. 252, .. 428

sem

כתר תורה

ללמד נערי בני ישראל דת וספר,

נלקט ונעתק אל לשון צרפת ואשכנז ,

מאת

יהודה מאיר ווילשטאט, המכונה לאמבערט .

CATÉCHISME

DU CULTE JUDAÏQUE,

RECUEILLI des auteurs faisant autorité chez les Israélites ; rédigé en hébreu et traduit en français et en allemand,

PAR

LION MAYER LAMBERT.

SE TROUVE A METZ,

chez { l'AUTEUR, rue de l'Arsenal.
GERSON-LEVY, Libraire.

1818.

לכבוד אדוני **אבי ומורי**, מורה דרך לעמו, הולך תמים ופועל צדק, נודע בשערים שם תפארתו מוהר"ר **שמעון** יצ"ו.

ולכבוד גברתי **אמי מורתי** היקרה והישרה, אשת חיל עטרת בעלה מרת **חנה** תי'.

מוֹרַי גַּם הוֹרַי ! אִם אָמַרְתִּי גְּמוּלְכֶם
עָלַי אֲסַפֵּרָה , לֹא יָדַעְתִּי סְפוֹרוֹת ;
חַיִּים וָחֶסֶד , מִצְוֹת חֻקִּים וְתוֹרוֹת ,
עֲשִׂיתֶם וְהוֹרֵיתֶם ! — מֶה־קָּטֹנְתִּי לְמוּלְכֶם ;

הֲלָכֶם אֶגְמוֹל ? יִשְׂחֲקוּ צְעִירִים לִי בְּרִדְתִּי
אֶל רְחוֹבוֹת קִרְיָה ! אַךְ מֵעֵץ אֲשֶׁר נְטַעְתֶּם
הֲגַּשְׁתִּי מְעַט פְּרִי — אַף כִּי בִּמְאֹד יְגַעְתֶּם -
לֵאמֹר : הֲלֹא לָכֶם הוּא , קְחוּ נָא מֵאִתִּי !

מאת בנכם המשתחוה אל מול הדרת כבודכם,
הק' יהודה מאיר ווילשטאט,
המכונה לאמבערט.

הקדמה

נקרה לפני ס׳ לקח טוב להחכם ר׳ אברהם יגל ז״ל, מתורגם אל לשון רומי. ויהי בקראי בו ויבוא איש ממיודעי, יודע לשון וספר, וידבר על לבי לעשות כתבנית הספר הלז מתורגם אל לשון צרפת ואשכנז להורות נערי בני ישראל; ואנער חלצי לעשות כדבריו; אמנם בקרבי אל המלאכה ראיתי כי דברי הספר אף כי טובים ונכוחים המה למבין ולדור המחבר, לא יאות לילדים ולדורנו; על כן התאמצתי לעשות כדמותו מחדש אבל לא כתבניתו; אכן היה לי לעזרה למראה מקום ולמזכרת, ובמקומות אחדים העתקתי ממנו מלה במלה.

והנה ידע שער בת עמי כי כל הדברים אשר לפני לא מלבי הם ולא אנכי ילדתים, כי אם מלוקטים הם מהתלמוד ומהר״מבם וספרי גדולים אחרים ולא עלי תלונותיכם, כי ראה זה דבר חדש אשר כבר היה לעולמים אשר לא היה העם תמיד כמתאוננים עליו עד מות המחבר? ואחר כן ישוב וההודה את חטאהו; לכן גם לא אבקש כפרה למשוגותי בגאות ענוה כדרך המחברים, כי לא אנכי הריתיהו. אבל אחלי שיהיה החבור הקטן הזה נחמד להשכיל.

מעטץ, יום ג׳ י״ג אדר ראשון תקע״ח לפ״ק.

המלקט.

PRÉFACE.

LA loi judaïque n'étant susceptible d'augmentation ni de diminution, on ne sera pas choqué de voir un laïque présenter un Catéchisme sans aucune autorité éclésiastique. J'ai suivi les autorités les plus irrécusables chez les hébreux ; la rédaction seule m'en appartient ; le premier Rabbin n'aurait pu faire autrement.

LE RÉDACTEUR.

תלמיד ה׳ עמכם, רבי ומורי!

רב יברכך ה׳! מי אתה בני?

ת. עבדך אנכי, ואת ה׳ אלקי שמים ואלקי הארץ אני ירא.

ר. אלקים יחנך בני! הגידה נא לי אפוא מה תבקש?

ת. אבקש ממעלת אדוני לחקרני אם ידעתי אמונת בני ישראל, כי נהייתי לאיש.

ר. ברוך הבא בשם ה׳! אם כן השיבני דבר: הידעת מי הוא אלקי השמים ואלקי הארץ אשר אתה ירא?

ת. הוא אשר ברא כל ברצונו, אשר יחיה את כלם, אשר עיניו משוטטות להשגיח עליהם תמיד, ואשר ברצונו יוכל להשיבם לאין.

ר. ואנה הוא?

ת. מלא כל הארץ כבודו.

Schüler. Gott grüße Sie, mein Herr Rabbiner.

Rabbiner. Der Himmel segne dich, mein Kind! Wer bist du mein Sohn?

Disciple. Je viens vous prier, M^{r}. le Rabbin, de vouloir m'examiner, si je suis au fait de la loi judaïque que je professe.

Rabbin. De qui émane cette loi ?

D. De celui qui a créé l'Univers par sa simple volonté, qui le fait subsister, qui l'observe, et qui, par cette même volonté, peut le replonger dans le néant.

R. Et où est-il ce Créateur ?

D. *Tout l'Univers est rempli de sa gloire ineffable.*

S. Ihr gehorsamer Diener, ich verehre den Schöpfer des Weltalls.

R. Er sey dir gnädig! Was wäre aber dein Verlangen?

S. Ich wollte Sie gebeten haben, da ich mich bereits dem Jünglingsalter nähre, mich zu prüfen, ob ich auch meinen Glauben kenne.

R. Du bist mir willkommen mein Sohn! — Wohlan, sage mir: kennest du wohl den Schöpfer, dem du dienest?

S. Er hat alle Dinge mit seinem bloßen Willen geschaffen, erhält und beobachtet sie immerfort, und kann durch seinen Willen sie in ihr Nichts zurückstürzen.

R. Wo ist er aber, dieser Allschöpfer?

S. Allenthalben.

ת. אבל לא נראהו?

ש. לא נראהו בעיני בשר. כי רם ונשא הוא על כל גשם, לא יגודר ולא יתואר לא בגוף ולא כגוף, ונחדל ממנו להשיג מה מעצמותו במחשבתינו, אף כי לראותו! אבל נראה אותו בעיני החכמה ממעשיו וחסדיו גדולות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר מלב השמים עד תהום רבה, איש לא נעדר כלם יעידון ויגידון חכמתו הכוללת ומעשיו הנוראים! הוא אשר אמרתי: מלא כל הארץ כבודו.

ת. הטבת לראות, אבל הידעת למה נבראנו אנחנו בני האדם?

K. Aber wir sehen ihn ja nicht?

S. Wir sehen ihn wohl nicht mit fleischlichen Augen, indem Er über alles Körperliche und alle körperlichen Eigenschaften, unendlich erhaben ist; nicht ein Mal in unserer Vorstellung können wir das Mindeste von seinem unendlichen Wesen erreichen; -- wir sehen ihn aber nicht destoweniger mit den Augen unseres Verstandes, nehmlich: aus seiner unerschöpfli-

R. Mais nous ne le voyons pas ?

D. Nous ne le voyons pas par nos yeux physiques; car il est infiniment au-dessus de tout être corporel, il ne peut être nullement qualifié comme un corps quelconque, ni lui être comparé, il nous est de toute impossiblité de rien saisir de son essence divine par notre imagination, et à plus forte raison de le voir! -- Mais nous le voyons par nos yeux intellectuels, par ses bontés infinies et ses prodiges innombrables. Depuis l'orbe de l'astre le plus reculé jusques dans les abîmes ténébreux de la terre, chaque créature nous prouve une sagesse incompréhensible, et tel est le sens de mes paroles, quand je dis que *«tout l'Univers est rempli de sa gloire ineffable.»*

R. Mais sais-tu bien, à quelle fin nous sommes créés ?

---

chen Güte und seinen unzählbaren Wunderwerken, von dem unabsichtbaren Scheitelpunkt des unermäßlichen Firmaments bis zu den finstersten Schlüchten unsrer Erde, alles ruft uns seine höchst weisliche Wohlthaten und Wunder entgegen!

R. Richtig. Warum mögen wir Menschen aber wohl geschaffen seyn?

ת. ידעתי אדוני כי נבראנו לעשות הטוב בעיני ה׳, ולאהבה וליראה אותו כל הימים.

ר. ואיך נא ידעת אם לא נבראנו לאכול ולשתות ולענג את נפשנו?

ת. ב׳ תשובות בדבר: א׳, כי כן כתוב בתורתנו הקדושה אשר נתנה לנו על פי ה׳ ביד משה; ב׳, ידוע נדע כי הש"י טוב ומטיב; והנה עינינו רואות כי בהמת הארץ וחית השדה אכלות ושותות ושמחות, דבר וחרב ורעב כי יהיה בארץ אין חולה מהן עליהם, ילעגו לשוט שוטף כי יעבור, צרה ויגון רחקו מקרבם ויום המות לא יעלה על לבם; אמנם אנוש קצר ימים ושבע רוגז לענה וראש, כל ימיו מכאובים

S. Um zu thun was dem Ewigen wohlgefällt, und ihn zu lieben und ehrfürchten.

R. Könnten wir nicht auch geschaffen seyn, um unsern Magen zu warten und anderwärtigen Vergnügungen willen?

S. Nein, denn erstens, steht es ausdrücklich in unserm heiligen Gesetze, daß der Mensch zum

D. Pour faire ce qui est agréable à l'Éternel.

R. Peut être le sommes-nous pour nous livrer à nos plaisirs sensuels?

D. Non, car il est dit dans nos saintes écritures qu'il n'y a point de bonheur en s'écartant de la route de la sagesse et que sans elle il n'y a point de salut à espérer; d'ailleurs nous sommes persuadés que l'Éternel est souverainement bon; en effet la brute mange, boit, jouit de son existence; la peste, la guerre et la famine ne l'intimident point, les soins et les soucis lui sont étrangers, la mort lui est inconnue; -- cependant l'être raisonnable, l'homme, est abreuvé continuellement d'amertume, toute sa vie n'est qu'une chaîne de douleurs ou de malheureuses passions qui ne le quittent

---

Gutes thun da ist; zweitens da wir wissen, daß das Allwesen auch allgütig ist, und auch wirklich die unvernünftigen Thiere sich ihres Lebens recht freuen sehen, mögen Pest, Krieg und Hungersnoth auf der Erde wüthen: sie verdauen ruhig fort; Traurigkeit und Verdruß sind ihnen fremd; den Tod kennen sie nicht; — hingegen aber den armen Menschen, Jammer und Qualen aller Art Preis gegeben, marternde Leidenschaften und Schmerzen regelmäßig bei

וכעס ענינו עד יורדם בקבר, גם כל חלי וכל מכה עד כי חדל לספור ישביעוהו מרורות ותלאה: הכזה ייטיב חונן כל? הכי בני בינה אנחנו לא נמשל כבהמות נדמו? -- א״כ לא נמצאנו כי אם להטיב ולעבוד את ה׳ לעלות מעלה מעלה לעולם הבא, ככתוב: והנה סולם מוצב ארצה, וראשו מגיע השמימה.

ש. א״כ למה נאמר בתורה למען ייטב לך והארכת ימים?

ת. גם בזה פי שנים לתושיה: ראשון, כל הבטחות כאלה, לעולם הבא הם, וכן אמרו רבותינו ז״ל: למען ייטב לך

---

ihm abwechseln sehn, bis er in das gefürchtete Grab sinkt; -- das wäre der Allgüte des Schöpfers angemessen? das wäre Glück? und unsere Vernunft setzte uns unter die unvernünftigen Thiere? – Wir können also auch vernünftiger Weise unser Daseyn bloß zu dem Zwecke haben, dem Schöpfer zu dienen, das heißt: alles mögliche Gute zu thun, und

Böse

qu'à la tombe, et tel serait le but de l'Être souverainement bon ? une telle vie serait un bonheur ? et notre intelligence nous rendrait inférieurs aux brutes ? — Nous n'existons donc que pour faire le bien, servir notre Créateur, afin que notre âme ennoblie s'élève de degré en degré vers un autre monde, comme il est écrit: « Il y eut une échelle qui prenait depuis la terre jusqu'aux cieux, etc. »

R. Mais il est écrit cependant: *tu feras le bien* afin que tu sois heureux et vives longuement ?

D. Toutes ces promesses portent à la vie à venir, ainsi que le disent nos Rabbins : « afin

---

Böse zu unterlassen, um unsere Seele zu veredlen, und dadurch in einer andern Welt, zu einer höhern Stufe fähig zu seyn, wie da geschrieben stehet : « Es stand eine Leiter auf der Erde, deren Spitze gen Himmel reichte.

R. Es heißt aber auch in der heiligen Schrift: « Damit es dir wohl ergehe, und du lange lebest ? »

S. Erstens, sind alle dergleichen Versprechungen auf die andere Welt zu beziehen, so wie es auch unsere Rabbiner auslegen; zweitens, ist

לעולם שכולו טוב; והארכת ימים, לעולם שכולו ארוך: שנית, כי גם משכר המצות הוא שייטב לנו ונאריך ימים למען נזכה להטיב יותר ויותר ולעלות משליבה לשליבה; וזה מאמר חכמינו הקדושים: שכר מצוה מצוה.

י. אבל איך נקוה שכר או נירא עונש והנה כלנו מתים?

ת. בי אדוני! אין אנחנו מתים, בלתי אם גויתינו.

י. פתח פיך ויאירו דבריך!

ת. הנה כלנו מורכבים מנשמה וגויה:

---

es wirklich auch eine große Belohnung, daß die Tugend schon, an und für sich, Glückseligkeit und langes Leben zur natürlichen Folge hat, indem dadurch immer eine Tugend die andere erzeigt, und wir daher der Erreichung unsres Zweckes, nehmlich: eine höhere Stufe, desto näher und gewisser sind; « damit du lange lebest », will also bloß heißen: damit du noch Tugendhafter werden kannst: Auch

« que tu sois heureux », dans un monde qui n'est que bonheur ; « et que tu vives » longuement », dans un monde toujours long. -- D'ailleurs, il est de la récompense de la vertu de rendre heureux et de nous faire vivre plus long-tems, afin d'acquérir plus de vertus encore, et de nous approcher ainsi de notre but; c'est-ce qu'ont dit nos sages : « la recompense de la vertu, c'est la vertu. »

R. Mais comment pouvons-nons espérer ou craindre quelque chose d'un autre monde puisque nous mourons tous ?

D. Ce n'est pas nous qui mourons, c'est notre corps qui meurt.

R. Explique-toi, mon enfant !

D. Nous sommes tous composés d'une âme et d'un corps; celui-ci est combiné avec

---

unsere Weise sagen : « der Lohn der Tugend, ist Tugend. »

R. Wie können wir aber eine solche Beförderung erwarten, da wir doch alle sterben ?

S. Um Verzeihung, wir sterben nicht, bloß unser Körper stirbt.

R. Erkläre dich, mein Sohn,

S. Wir sind alle von Körper und Seele zusammengesetzt ; jener der aus verschiedenen

הגויה היא מורכבת בעפר והיא תשוב
אֶל העפר, כי כל מורכב יתפרד, אבל
אין זאת האדם כי אם לבוש וכלי אליו
לעשות רצון נשמת חיים, כי כל
תנועותינו והרגשותינו ותבונתנו ודעתנו
כולם מכח הנשמה לבדה המה
ובלעדה לא ירום איש את ידו ואת
רגלו, היא לבדה אנחנו, והגוף גרזן
להלחצוב בו, פשוטה היא ולא מורכבת
והיא לא תמות כי איננה בת מות
באשר שהפשוט לא יתחלק, חלק אלוק'
היא ממעל, ככתוב: נר אלקים נשמת
אדם: ואם נאמר פלוני מת, הוא כמו
שנאמר: פלוני פשט את לבושו, או
הניח הקרדום לארץ.

Elementen, hauptsächlich aus Erde besteht, muß auch wieder zu ihnen zurückkehren, weil sich alles Zusammengesetzte, mit der Zeit auflöst; er ist nicht der Mensch, sondern ein Kleid desselben, ein Instrument der Seele, ohne welche er sich nicht regen kann; – diese macht das eigentliche Wir aus, sie ist

de la terre et y retournera, puisque tout composé se dissout avec le tems; mais bien loin que ce corps soit l'homme, ce n'est que son enveloppe et son instrument pour effectuer les volontés de l'âme, qui seule a le principe du mouvement, de la sensation, de l'intelligence et de la conception, et c'est elle seule qui constitue notre NOUS. Elle est simple, et non composée, et par conséquent hors de l'atteinte de la mort, puisque ce qui est simple ne saurait être décomposé et que la mort n'est qu'une décomposition. L'âme est une substance céleste, comme il est écrit: « l'âme humaine est » une lumière du Seigneur »; ainsi quand nous disons: un tel est mort, c'est comme si nous disions: un tel a ôté ses vêtemens, ou a déposé sa cognée.

---

einfach, und also des Todes gar nicht fähig, weil, wo nichts aufzulösen ist, sich nichts auflösen kann, sie ist ein höheres Wesen, wie es geschrieben steht: « Die Seele des Menschen ist ein Licht Gottes; » dieser, oder jener ist gestorben, bedeutet also nicht mehr und nicht weniger, als: dieser, oder jener hat sein Kleid ausgezogen, oder: hat sein Instrument niedergelegt.

ר. כנים דבריך. אבל אמרת כי הש"י כל יכול בורא כל, טוב ומטיב לכל ומשגיח על כל, אם כן איך נוכל לחטוא?

ת. אמת כי כל דבר מאתו, לבד להטיב או להרשיע אשר הבחירה מסורה לבני אדם לעשות כרצונם, כי בלי הבחירה לא היה שכר ועונש, באשר שאם האדם מוכרח לעשות טוב או רע, אינני ראוי לגמול טוב ולא רע; וכן אמרו חכמינו ז"ל: הכל בידי שמים, חוץ מיראת שמים.

ר. טוב דברת, אבל איך נדע להיטיב?

ת. בעשות מצות ה' אשר נתן לנו על פי משה עבדו.

R. Sehr richtig. Du sagtest aber vorhin, daß der Allschöpfer auch allgütig, allmächtig und allbeobachtend ist; wie so kommt es denn, daß wir sündigen können?

S. Es ist wahr, daß alles von ihm abhängt, mit der einzigen Ausnahme der guten und bösen Handlungen, wovon Er die freie Wahl völlig uns allein überlassen hat, weil wir sonst weder strafens- noch belohnenswürdig wären, und

R. Très-juste, mon enfant. Mais tu as dit que notre Seigneur est tout-puissant, souverainement bon, qu'il a tout créé et qu'il observe tout; comment se fait-il donc que nous puissions pécher ?

D. Il est vrai que tout émane de lui, excepté le choix du bien ou du mal dont l'homme a le libre arbitre, autrement il n'y aurait aucune raison de récompense ni de punition, puisque si l'homme était forcé de faire le bien ou le mal, il n'y aurait ni mérite ni démérite; c'est ce que disent aussi nos Rabbins : « tout vient de Dieu, excepté la crainte de Dieu. »

R. Mais comment savons-nous ce qui est bien ?

D. Quand nous pratiquons les préceptes que l'Eternel nous a donnés par son serviteur Moïse.

---

also der ganze Zweck der Veredlung verfehlt gewesen wäre; dieses sagen auch unsere Talmudisten: « Alles kommt von Gott nur die Gottesfurcht nicht. »

R. Schön. Was ist aber gut gethan?

S. Die Gebote des Ewigen zu befolgen, die Er uns durch seinen Diener Moses befohlen.

ר. ואנה נאמרו כל המצות?

ת. בספר תורת משה, ובפירושיה אשר נאמרו על פה בסיני על פי ה׳ ביד משה אשר מסרם לזקנים וזקנים לנביאים וכן דור לדור עד אלינו, ונקראים תורה שבעל פה; אבל ספר התורה נקראת תורה שבכתב.

ר. אבל בתורה הקדושה הזאת יש כסתירה לדבריך? כי אמרת שה״שי איננו גוף ולא יצוייר ממנו כל תמונה, והנה מצאנו בתורה: יד ה׳, עיני ה׳, ארדה נא, צלם אלקים, וכאלה רבים?

ת. לא נתנה תורה למלאכי השרת כי אם לעטופים בעפר ואפר, על כן דברה

R. Wo findet man diese Gebote?

S. In der heiligen Schrift, deren Erklärung und Erläuterungen aber, an Moses mündlich überliefert wurden, der sie den Alten, diese wiederum den Propheten und so fort bis zu uns mittheilte, und werden daher: die mündliche Ueberlieferung genannt.

R. Allein die heilige Schrift scheint dir zu wider-

R. Où ces préceptes sont-ils déposés ?

D. Ils sont écrits dans la loi de Moïse, outre les commentaires que l'Eternel a communiqués au Mont Sinaï à Moïse, qui de son côté les avait transmis aux anciens, ceux-ci aux prophêtes et ainsi de suite de génération en génération jusqu'à nous, et c'est-ce qu'on appelle : la *loi orale*, tandis que la Bible s'appelle, la *loi écrite.*

R. Cependant tu tombes en contradiction avec cette même loi, car tu prétends que le Tout-puissant n'est pas un corps et qu'on ne peut s'en faire aucune idée quelconque, et nous trouvons plusieurs fois dans la Bible : la *main* du Seigneur, les *yeux* du Seigneur, l'*image* de Dieu, je *vais descendre*, et beaucoup d'expressions pareilles ?

D. La loi n'a pas été donnée à des Anges, mais à de faibles humains qui n'entendent

---

sprechen, indem sehr oft die Ausdrücke: Die Augen des Ewigen, die Hand, ich will mich herablassen, Ebenbild Gottes und dergleichen darin vorkommen, während du behauptest, daß dem Ewigen weder Gestalt noch Form zukomme?

S. Die heilige Schrift ist an keine Engel, sondern an schwachen Menschenkindern gegeben worden,

תורה כלשון בני אדם לסבר אזנינו ; ואתנה משל : יכולת וכח בני האדם ביד , ע"כ נקרא יכולת ה' : יד ה' ; עיני ה' , היא ההשגחה , כי השגחת בני האדם בעיניהם ; בן אדם אשר יתטפל עם מי שלמטה ממדרגתו , יאמר עליו שהשפיל עצמו וירד ומחל על מעלתו ; והנה הש"י נעלה לאין קץ על כל נמצא ולכן אם ישים עיניו עליהם לענשם או לגמלם טוב , יאָמר עליו שירד ; ולהיות כי האדם חפשי לענין טוב ורע כאלקים מבלי אונס בבחירתו

---

sie muß sich also auch, wie wir ausdrücken, wenn wir sie einigermaße verstehen sollen; so wird zum Beispiel, da die Kraftäußerung des Menschen durch die Hände geschiehet, die Aeußerung der Allmacht des Schöpfers auch durch die Hand des Schöpfers vorgestellt; die Augen des Ewigen, zeigen seine beständige Aufsicht über alle Dinge an, weil die Aufsicht bei einem Menschen mit diesem Gliede geschiehet; gibt sich jemand von höherm Stande mit einem Geringern ab, so sagt man: er habe sich herabgelassen: eben so

que les expressions physiques; c'est pourquoi la loi parle le langage de l'homme, afin de se faire entendre; ainsi par exemple: la force et l'adresse de l'homme consistent dans le bras, c'est pourquoi la toute-puissance du très-haut est representée par: le bras de l'Eternel.» Les yeux de l'Eternel,» désigne son attention à l'Univers, puisque les hommes observent par les yeux. Quand un homme de première qualité s'emploie pour un homme du commun ou qu'il s'entretienne familièrement avec lui, on dit qu'il est descendu de sa dignité; aussi quand l'Eternel infiniment supérieur à tous les êtres porte son attention sur un ou plusieurs hommes pour les punir ou les récompenser: la Bible dit que l'Eternel est descendu pour faire telle ou telle chose. L'homme ayant le libre arbitre pour opter entre le bien et le mal et ressemblant en cette liberté

---

sagt die heilige Schrift figürlich, wenn das über alles unendlicherhabene Wesen, den Menschen seine beständige Beobachtung durch Außerordentliche Strafe oder Belohnung zu erkennen gibt: der Ewige habe sich herabgelassen; da der Mensch die völlig freie Wahl hat Gutes oder Böses zu thun und hierin wirklich

ע״כ נאמר כי בצלם אלקים עשה את
האדם; וכן כולם על דרך העברה
והשאלה; אבל חלילה וחלילה לחשוב
בו כל צלם וכל תמונה ולדמות צורה
ליוצרה, וכן כתוב: כי לא ראיתם
כל תמונה ביום דבר ה׳ אליכם בחורב
מתוך האש׃

ר. אמור נא לי, מה זה אבן פנת דת
הישראלי?

ש. שה״שי הוציא את העולם מאין ליש
ועשה אותו כרצונו בתכלית הט״ב
ואין מי יעצור בו מלשנותו בפרטיו
ובכללו׃

---

seinem Schöpfer gleicht, der unendlich frei ist, so sagt die heilige Bibel: Gott habe den Menschen in seinem Ebenbilde geschaffen; und eben so muß alles ähnliche allegorisch verstanden werden. Fern von uns aber, an dem höchsten Wesen etwas Körperliches zu denken, und den Schöpfer mit dem Geschöpfe im mindesten vergleichen zu wollen; und so heißt es auch: Ihr habt keine

Gestalt

à l'Être suprême qui est libre en tout : l'écriture sainte appelle l'homme, l'image de Dieu ; et c'est ainsi qu'il faut prendre au figuré, toutes les expressions semblables; mais loin de nous, de nous représenter aucune image ou figure quelconque dans l'Être éternel et de comparer le créateur à sa création, c'est ainsi qu'il est écrit : « vous » n'avez vu aucune image le jour que » l'Eternel vous parla sur le *Horeb* du » milieu du feu. »

R. Quel est le principe fondamental de la doctrine israélite ?

D. Que le Seigneur a tiré le monde du néant, qu'il l'a formé au mieux et à sa volonté, et que nul être ne saurait l'empêcher de ce monde en tout ou en partie.

Gestaltähnliches gesehen, als der Ewige Euch auf dem Horeb aus Flammen sprach.

R. Was ist wohl der Grundstein des ganzen jüdischen Glaubens?

S. Daß das ewige Wesen, die Welt aus Nichts, aus freiem Willen und auf's Beste geschaffen, und eben so die freie Wahl hat, sie wiederum gänzlich oder einzeln, zu zerstören oder zu verändern.

ר. היש זכרון לזה לבני ישראל?

ת. שמירת השבת זכרון היא לבני ישרא
כי ששת ימים עשה ה׳ את השמים
ואת הארץ, וביום השביעי שבת;
ע״כ ברך ה׳ את יום השבת ויקדש בו
את בני ישראל להיות לזכרון ולחזוק
הדת׃

ר. למה אמרת לחזוק הדת?

ת. מלבד זכרון מעשה בראשית עוד יש
טעם אחר גדול מאוד לנתינת יום
המנוחה; והוא: כי רוב בני האדם
פועלים וסוחרים וטרודים וחשוכים
במלאכתם ובעסקיהם כל ימי המלאכה
ואין להם פנאי לחשוב על מעלליהם
ולהגת בתורת ה׳ לידע מה לעשות
ולא לעשות וא״כ באורך הזמן נשכחה

R. Haben wir eine Erinnerung an diese wichtigen Lehre?

S. Ja mein Herr, die Ruhe am Samstage soll uns erinnern, daß der Ewige in sechs Tage die Welt geschaffen und am siebenten aufgehört hat, deswegen ist dieser uns, als Ruhetag zum

R. Avons-nous une commémoration de ce principe ?

D. Oui, le Sabbath nous rappèle que l'Eternel a créé le Ciel et la terre en six jours et qu'il a cessé le septième, c'est pourquoi il nous a ordonné de sanctifier ce jour, qui doit servir en même tems à l'affermissement de la loi.

R. Pourquoi à l'affermissement de la loi ?

D. La plupart des hommes étant ouvriers ou négocians et conséquemment abimés dans leurs occupations et n'ayant ni le temps ni un stimulant pour refléchir sur leurs actions et étudier la morale pendant les jours ouvrables, et que même à la longue ils

---

Andenken und zur Befestigung des Gesetzes gegeben worden.

R. Warum zur Befestigung des Gesetzes ?

S. Außer gedachter Erinnerung hat die Feier dieses Tages noch eine andere wichtige Ursache. Da, nehmlich: die meisten Menschen Arbeits- oder Handelsleute sind, und daher an den Arbeitstagen in Sorgen und Geschäften so sehr versunken, daß es ihnen an Zeit und Sporn gebricht über ihre Handlungen nachzudenken, oder die Moral zu studiren, und die Sitten sich daher nur verschlimmern könnten; so ist

מהם תורה ווידונות נעשו להם כשגגות
ע"כ נקצב יום המנוחה ללמוד וללמד
לשמור ולעשות ולתת חשבון לעצמו
על מה שעשה כל ימי השבוע אם
טוב אם רע ואם לא היה יכול להטיב
יותר ולקבוע בלבו לשלוט ביצרו
להבא, וזה עמוד גדול בדת; והנה
חכמינו ז"ל ליסוד הזה החמירו בשבת
מכל המצות ועשו משמרת למשמרת
כדי להכריח לשב בבית ולהגות
בתורה ולהשוב על מעשיו וגם למנוע
בעת הפניה מסוד משחקים וממושב
לצים, כ"א היה מותר בדרך משל לרכוב
בשבת, זה יוצא לדרך וזה מטייל והלז
מציין שדהו ופלוני מנסה סוסו, וכאלה

---

daher besagter Ruhetag festgesetzt worden, zum Lernen und Lehren, und sich von allen seinen, in lezterer Woche begangenen Handlungen, oder Unterlassungen, eine genaue Rechenschaft abzulegen, ob er nicht etwa dieses oder jenes hätte besser machen können, und sich zugleich unabänderlich zu entschließen, von nun an

oublieraient entièrement la loi: le jour de repos a été fixé pour apprendre, instruire, se rendre compte de ses actions de la semaine et se préparer pour celle qui doit suivre en refléchissant sur tout le bien qu'on pourrait faire et se résoudre à le mettre en œuvre en domptant toutes les passions. Cette institution est ainsi une grande colonne de la loi, et en effet nos Rabbins ont été plus difficiles sur le Sabbath que sur tout le reste de la loi, afin de forcer les hommes, pour ainsi dire, à rester chez eux, à se rendre compte, et pour les éloigner des maisons de jeu et de débauche; car s'il était permis par exemple de monter à cheval ce jour là, l'un ferait un voyage, l'autre une longue promenade, l'un irait voir sa

---

seine Leidenschaften zu unterdrücken, und alles mögliche Gute auszuüben. Auch haben unsere Rabbiner, von diesem großen Zwecke durchdrungen, die genaue Beobachtung dieses Tages sehr erschwert, gleichsam uns zum Nachdenken und Studieren dadurch zu nöthigen, und von allen schlechten Gesellchaften zu entfernen; denn in der That, wäre es uns zum Beispiel erlaubt des Samstags zu reiten, so würde dieser eine Spazierreise machen, jener

רבות, ובין כך ובין כך בטלו המוסר והדת.

ר. א"כ איפוא למה צוינו להתענג בשבת?

ש. היא הנותנת, כי בעינוי ועצבת הנפש איננה בת חורים ובישוב הדעת ואבדו ההגיון והחשבון; אבל חלילה מחשוב כי מצוה עלינו למלאות כרס ולרקוד בחוץ כעווילי' או לשא ולתן ברמיה למען אכול ושתה רב וטוב ביום השבת! השופט כל הארץ לא יעשה משפט! וכן אמרו חז"ל: עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות.

ר. הלא גם זכרון יציאת מצרים נזכר בשבת?

---

seine Güter besehen, ein Anderer sein Roß probiren, u. s. w., und indessen würden Gesetz und Sitten zu Grunde gehen.

R. Warum sind wir denn angewiesen uns an diesem Tage zu ergötzen?

S. Aus eben jener Ursache, die Seele ist in verdrießlichem Zustande nie einer reifen Ueberlegung oder Entschließung fähig; fern von uns aber, dieses so zu verstehen, als wäre es eine löbliche Handlung sich an jenem Tage den Magen vollzupfropfen, oder gar dieses durch Unrecht zu erlangen, und auf den Straßen

terre, celui-là essayerait son cheval, etc. ; et en attendant toute morale et toute loi auraient été anéanties peu à peu.

R. Il nous est cependant ordonné de nous délecter le jour de Sabbath ?

D. Oui, et par la même raison, l'esprit n'étant pas libre dans la tristesse de l'âme ni dans l'abstinence du corps, l'étude et les réflexions y perdraient sensiblement; mais loin de nous de penser qu'il soit méritoire de se remplir l'estomac, de courir au long et au large, ou de faire tort à qui que ce soit, afin de contenter sa gourmandise ce jour sacré ! la justice éternelle pourrait-elle ordonner une injustice ou une puérilité ! -- Aussi nos Rabbins ont-ils dit expressément : fais le Sabbath comme un autre jour, plutôt que d'avoir besoin d'autrui.

R. N'est-il pas fait mention à l'occasion du Sabbath de la commémoration de notre sortie d'Egypte ?

---

herum zu schmarotzen! Sollte das allgerechte und allweise Wesen an so etwas Gefallen finden! – Unsere Rabbiner sagen daher: « Begnüge dich lieber am Samstage wie am Werktage, als der Leute zu bedürfen. »

R. Es steht doch auch etwas von unserer Befreiung aus Egypten bei dem Samstage erwähnt?

ת. זכרון יציאת מצרים הוא טעם להניח גם עבדינו אמתינו וכל אשר לנו, ככתוב: וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים וידעתם מה המנוחה אחרי העבודה.

ר. ואי זה הם יסודי דת ישראל?

ת. הם שלשה עשר; הראשון: להאמין במציאת אלוק עילת העילות ויסוד היסודות, וכי כל נברא ממנו נמצא וממנו קים, בראם וכוננם בהפצן הפשוט ובהפצו יעדרו; אבל כי מציאותו יתברך בהעדרם לא תגרע ולא תשתנה כי מסתפק הוא במציאותו ואין לו צורך לזולתו.

S. Ja, um unsere Angehörigen auch ruhen zu lassen; « Gedenke das auch du Sklave in Egypten warst », du weißt also wie die Ruhe nach der Arbeit schmeckt.

R. Welche sind die Grundsätze des jüdischen Glaubens?

S. Es sind folgende, dreizehn an der Zahl, Erstens: Es gibt ein Gott, Ursache aller Ursachen, Urheber aller Dinge, von ihm erschaffen

D. Cette commémoration est un motif pour laisser reposer aussi ce jour là, nos domestiques et tout ce qui dépend de nous, car il est dit : « Tu te rappeleras que toi aussi » tu as été esclave en Egypte », et qu'ainsi tu connais ce que c'est que le repos après un long travail.

R. Quels sont les principes génériques de la religion d'Israël ?

D. Les suivants, au nombre de treize.

Le premier: qu'il y a un Dieu source de toutes les sources et motif de tous les motifs, dont tous les êtres ont été créés par sa simple volonté, par laquelle tout continue à exister ou pourrait être anéanti ; mais que son existence ineffable n'essuyerait aucune atteinte, ni aucun changement par leur anéantissement, son existence suffisant à lui seul et ne dépendant de rien.

---

und erhalten; und zwar durch seinen bloßen und freien Willen, mit welchem er sie auch wieder vernichten kann, ohne daß sein unendliches Daseyn dadurch irgend eine Verringerung, oder Veränderung erlitte, da solches höchst unabhängig ist.

היסוד השני: להאמין כי אלוק הזה אשר ברא ויצר כל כרצונו, יחיד ומיוחד ואין בלתו, והוא לבדו האחד האמתי וכל אחד אשר יאמר עוד, הוא אחד העובר, וכן כתוב: שמע ישראל ה׳ אלקנו ה׳ אחד.

היסוד השלישי: כי היחיד הנשגב איננו גוף ולא יוגדר כגדרי הגוף.

היסוד הרביעי: כי הוא קדמון והוא אחרון, קדמון לכל נמצא והויתו בעצמות כבודו, וקדמתו תמיד היתה והוה ותהיה תמיד בתמידתה; וכן נאמר: אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים.

היסוד החמישי: כי לו לבדו יאתה העבודה והאהבה והיראה והגדולה ולא לזולתו, כי כולם ברואים והוא לבדו בורא,

---

Zweitens, daß dieser Allschöpfer höchst einzig ist, daß nur Er allein das wahre Ein, alles Uebrige aber, ein unächtes Ein ist.

Drittens, daß diesem einzigen Wesen weder irgend etwas Körperliches, noch körperlichen Eigenschaften zugeschrieben werden können.

Viertens, daß er ohne Anfang und ohne Ende

Le second principe c'est que Dieu est UN et qu'il n'y en a point d'autre ; que lui seul est la vraie unité et que toute autre n'en est pas véritablement une, ainsi qu'il est écrit : « écoute Israël ! l'Eternel notre Dieu, » est un Eternel *unique*. »

Troisième principe, que ce Dieu unique n'est pas corporel et que rien de physique ne peut lui être attribué.

Quatrième, qu'il est sans commencement et sans fin, que son existence n'est que par lui seul et qu'ainsi elle était, elle est et elle sera de toute éternité, comme il est écrit : *je suis le premier et le dernier, et outre moi il n'y a point de Dieu.*

Cinquième, qu'à lui seul appartiennent le culte, l'amour, le respect et les louanges et à nul autre, car lui seul est créateur,

---

ist, und immer unveränderlich war, ist und seyn wird; so heißt es auch in der heiligen Schrift: « Ich bin ohne Anfang, ohne Ende und ohne Gleichen. »

Fünftens, ihm allein gebührt Verehrung, Liebe und Ehrfurcht, denn Er allein ist Schöpfer, alles Uebrige ist Geschöpf, und nur an ihm aus-

ואין לבקש דבר מאחר מברואיו, כ"א ממנו אשר הוא לבדו כל יכול ולא יבצר ממנו מאומה: והזובח או עובד או מתפלל לשר או למלך או שלטון או כוכב או מזל או שום נברא ממעל ומתחת, איננו בכלל ישראל.

היסוד הששי: כי הש"י למען טובו ישפיע שפע נבואתו על איש או אנשים אשר ראוים לה והישרים בעיניו, לטובת בני האדם ולהורותלהם הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון.

היסוד השביעי: כי לא קם נביא עוד בישראל כמשה ושהשיג הוא מה שלא השיג אדם מעולם.

י. הידעת במה נבדלה מעלת נבואתו על יתר הנביאים?

---

schließlich ist es erlaubt sein Gebet zu richten; wer also einen Engel, Stern, oder was es auch sey, göttlich verehrt, oder an dieselbe seine Wünsche richtet: ist kein Israelit.

Sechtens, daß der Ewige aus Barmherzigkeit, einem oder mehreren Menschen, die dazu fähig

waren

tout autre est créature ; qu'ainsi il ne faut adresser ses prières à nulle créature, mais à son créateur le Tout-puissant, et quiconque sacrifie, adresse des prières ou un culte quelconque à un ange, astre, planète ou à toute autre créature céleste ou terrestre, n'est pas réputé Israélite.

Sixième principe, que l'Eternel par sa bonté infinie donne un esprit de prophétie à une ou à plusieurs personnes qui le méritent et qui plaisent à ses yeux, pour le bonheur des hommes, afin de leur enseigner la bonne route.

Septième, qu'il n'a plus paru un prophête en Israël, comme Moïse, et qu'il atteignit une hauteur où personne ne s'est jamais élevé.

R. En quoi diffère l'esprit de prophétie de Moïse d'avec les autres prophêtes ?

---

waren, zum Wohl und Unterricht der Menschheit, einen prophetischen Geist verliehen hat. Siebentes, daß nie ein Prophet unter Israel, dem Moses gleich kam, und daß dieser die höchste Stufe aller Menschenkinder erreicht hatte.

R. Weißt du wohl, in was sich der prophetische Geist des Mosis von allen übrigen Propheten unterschied?

בארבעה דברים, ואלה הם: א׳ כי לכל
נביא לא דבר ה׳ כ״א על ידי מלאך או
נבדל, זולתי עם משה דבר ה׳ פה אל
פה, ככתוב: פה אל פה אדבר בו. ב׳
כי ליתר הנביאים לא באה הנבואה כ״א
בחלום וחזיון לילה או בתרדמה ביום,
ובמשלים וחדות, כאשר נאמר: אם יהיה
נביאכם ה׳ בחלום אדבר בו, אבל במשה
נאמר: לא כן עבדי משה וגו׳ פה אל
פה אדבר בו במראה ולא בחידות.
ג׳ כי כל שאר הנביאים בחול עליהם
שפע הנבואה יתבטלו כוחותיהם
והרגשותיהם ויחלשו: אבל משה לא
ישיגהו רתת וחולשה בשום אופן, אמנם

S. In vier Merkmalen; erstens: zu allen Propheten sprach der Ewige mittelbar; mit Mosen aber unmittelbar, denn so heißt es: Ich spreche ihn unmittelbar; – zweitens, alle Propheten gieng der heilige Geist nur im Traume, oder in einer Erscheinung und räthselhaft an, wie es geschrieben stehet: « Mit euern Propheten spricht der Ewigeim Traume; » bei Mosen aber heißt

D. En quatre points ; premièrement : à tout autre prophète le Seigneur n'avait communiqué sa volonté que médiatement, au lieu qu'à Moïse il l'avait fait immédiatement, comme il est écrit : « Je lui parle face à face. » Secondement, à tous les autres prophêtes, l'esprit divin ne s'est communiqué qu'en songe ou dans une vision nocturne, par des figures et énigmatiquement, comme il est dit : « à vos autres prophêtes, dit l'Eter- « nel, je ne communique qu'en songe » ; mais de Moïse il est dit : « Il n'en est pas ainsi de » mon serviteur Moïse, etc. je lui communique » face à face, distinctement et non énigma- » tiquement. » Troisièmement, quand l'esprit divin saisissait les autres prophêtes, leurs forces défaillaient et leurs sens s'obscurcissaient, tandis que Moïse n'était atteint d'aucun affaiblissement ni tremblement, mais il est dit de lui : « comme

---

es: « Nicht so, mein Diener Moses, ich spreche ihn unmittelbar an, deutlich und nicht räthselhaft. » Drittens, wenn die andern Propheten begeistert wurden, so geschah es auf Kosten ihrer körperlichen Kräfte; allein Moses blieb ganz seiner Sinne und Kräfte Meister, wie es heißt:

כמו שנאמר: כאשר ידבר איש אל רעהו.
ד׳ כל שאר הנביאים לא תנוח עליהם
הנבואה בעת אשר ירצו כ״א ברצון ה׳
ולפי הכנתם לנבואה: אבל משה מוכן
היה בכל זמן אשר ירצה לחול עליו רוח
ה׳, שנאמר: עמדו ואשמעה מה יצוה
ה׳ לכם.

ר. נעמו לי דבריך. חזור ופרש יתר היסודות.

ת. היסוד השמיני: שכל התורה מבראשית
עד לעיני כל ישראל ופירושיה המקובלים
על פה אודות אופני עשיית מצותיה וכן
ההלכות אשר קבל משה מסיני ואמר
לנו: הכל מפי הגבורה נאמר, וכן כתוב:
בכל ביתי נאמן הוא.

יסוד התשיעי: כי אין להוסיף ולא לגרוע
על תורת משה או ממנה כל מאומה אף

« So wie einer mit dem andern spricht. »
Viertens, waren die übrigen Propheten nur zu Zeiten, der Begeisterung fähig: Moses aber zu allen Zeiten, denn es heißt: » Wartet, ich will vernehmen was der Ewige wegen euerer befiehlt. »

R. Sehr richtig. Fahre jezt mit den übrigen Grundsätzen fort.

un homme qui parle à son prochain. »
Quatrièmement, tous les autres prophêtes ne jouissaient pas de l'esprit saint quand ils le désiraient, mais cela dépendait de leur aptitude éventuelle, au lieu que Moïse étai disposé en tout tems à l'esprit divin, comme il est dit : « attendez, je vais » apprendre ce que le Seigneur ordonnera » sur vous. »

R. Tu t'expliques fort-bien, mon ami, reviens aux autres principes !

D. Huitième principe, que le contenu de la Bible, avec la traduction qui en explique les commandemens et la manière de les pratiquer : tout dérive directement de la volonté de l'Eternel, comme il est écrit : « il (*Moïse*) possède toute ma con- » fiance. »
Neuvième, que notre loi est immuable et qu'il n'est aucunement permis d'y ajouter ni d'en diminuer un seul point, comme il

---

S. Der achte Grundsatz ist, daß alle fünf Bücher Mosis, nebst deren mündlich überlieferten Erklärungen, völlig göttlichen Ursprungs sind.
Neuntens, man darf dieselben weder vermindern noch vermehren, denn es heißt: « Du

מלה או אות אחת וכן כתוב: לא תוסיף עליו ולא תגרע ממנו; וכן הדעת נותנת, כי הדבר השלם לא יקבל לא תוספות ולא גרעון, ותורתנו הקדושה היא שלמה ותמימה, כמו שכתוב: תורת ה׳ תמימה משיבת נפש

היסוד העשירי: כי הש״י יודע כל אשר נעשה ומשגיח עליו ואיננו מעלים עינו ממנו, כאמור: גדול העצה ורב העליליה אשר עיניך פקוחות על כל דרכי בני אדם: ונאמר: ומגיד לאדם מה שיחו.

יסוד אחד עשר: שהש״י איננו מקפח שכר כל בריה, נותן שכר לשומרי מצותיו ומעניש עוברי עבירה בע״הז או

---

darfst weder etwas zusetzen, noch abbringen.» Schon die bloße Vernunft gibt dieses, denn eine Vollkommenheit leidet keine Veränderung, und daß unser Gesetz vollkommen ist, bezeigt die heilige Schrift mit den Worten: «Die Lehre des Ewigen ist vollkommen, Seelen erquickend.»

est ordonné : « tu n'y ajouteras ni en diminueras rien » ; en effet ce qui est parfait ne saurait jamais être augmenté ni reduit, et notre sainte loi est parfaite par excellence, comme il est écrit : « la loi de » l'Eternel est parfaite et restaure l'âme. »
Dixième, que l'Eternel connaît tout ce qui se passe, et qu'il observe tout avec la volonté de l'observer, comme nous trouvons : » O moteur de toutes les motions ! sagesse suprême ! tes yeux sont ouverts sur tous » les mouvemens des enfans d'Adam ! » et encore : « Les moindres paroles ne lui » échappent pas. »
Onzième, que Dieu rend à chacun selon son mérite, récompense les bons et punit les méchans, soit dans cette vie soit dans

---

Zehntes, der Schöpfer weiß und beobachtet alles was geschiehet, mit dem Vorsatze solches zu wissen und zu beobachten wie es geschrieben stehet : « O Urheber alles Raths ! Meister aller Werke ! dessen Auge nicht die mindeste Regung des Menschen entgehet ! » und an einer andern Stelle : « Er hält dem Menschen vor, was seinen Lippen entgangen. »
Eilftens, daß das ewige Wesen die Tugend und das Laster bestraft, entweder in dieser,

בע"הב או בזה ובבא, כפי איכות וכמות
המצות והעונות וכפי אשר תגזור חכמתו
הנשגבה ; ואמנם כי גודל השכר הוא
לעה"ב אחר המות וכן העונש.

יסוד השנים עשר : כי הש"י ישלח משיחו
מזרע דוד בן ישי לגאול ולקבץ נדחי
ישראל מארבע כנפות הארץ, ואם
יתמהמה נחכה לו ; והאות על אמתתו
הוא : אשר האיש הזה במשפט יעמיד
ארץ, ונחה עליו רוח ה', רוח חכמה ובינה,
» רוח עצה וגבורה, רוח דעת ויראת ה',
» והריחו ביראת ה' ולא למראה

---

oder in jener Welt, oder auch in beiden zugleich; und zwar nach dem innern Gehalt der Handlung oder Unterlassung derselben: jedoch findet die wesentliche Vergeltung erst nach des Körpers Tod statt.

Zwölftens, daß der Ewige seinen Gesalbten vom Stamme David senden wird, um das jüdische Volk zu befreien, und von den vier Ecken der Welt zu sammeln, und daß wir wegen dessen Verzögerung nie verzweifeln. Die Wahrhaftigkeit der Sendung dieses Außerordentlichen Mannes, bewährt sich durch folgende

l'autre, ou bien dans l'une et l'autre, d'après la valeur des bonnes et des mauvaises actions et que sa sagesse infinie le trouve convenable; mais que la principale rémunération aura lieu dans l'autre monde.

Douzième principe, que le Seigneur enverra son Oint ou Messie, de la race de David fils de Jessé pour délivrer et rassembler les Israélites dispersés aux quatre coins de la terre, et que s'il tarde, nous n'en perdions point l'espoir. La preuve de sa mission est, qu'il réintégrera la justice sur toute la terre (*Isaïa chapitre* 11) et « qu'il jouira de » l'esprit divin, d'un esprit de sagesse et » de pénétration, d'avisement et de courage, » de sapience et de profond respect pour » le très-haut, il ne respirera que la » crainte de Dieu, il ne jugera pas d'a» près les apparencсs, ou sur de simples

---

Merkmale: sein einziges Bestreben darf nur die unumschränkte Herrschaft der Gerechtigkeit auf der ganzen Erde seyn; (Jsaja 11.) "Es „ruhet in ihm ein göttlicher Geist, ein Geist von „Weisheit uud Scharfsicht, von Besonnenheit „und Muth, von Gottesfurcht und Erkenntniß; „er athmet nur Frömmigkeit, urtheilt nicht nach „sinnlichem Blicke, verweist nicht auf Hören-

» עיניו ישפוט ולא למשמע אזניו
» יוכיח, ושפט בצדק דלים והוכיח
» במישור לענוי ארץ והכה ארץ בשבט
» פיו וברוח שפתיו ימית רשע, והיה צדק
» אזור מתניו והאמונה אזור חלציו, וגר
» זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבץ וגו'
» כי מלאה הארץ דעה את ה' וכו'; «
ונאמר: ושפט בין הגוים והוכיח לעמים
רבי' וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיה'
למזמרות, לא ישא גוי אל גוי חרב ולא
ילמדו עוד מלחמה; ונאמר: והיה ה'
למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה'
אחד ושמו אחד.

„ sagen, richtet die Elende und Unterdrückten
„ mit Gerechtigkeit; schlägt mit Worten, züchtigt
„ mit Ueberzeigen; Gerechtichkeit ist sein Schild,
„ Wahrheit sein Schwert; der Wolf ruhet bei dem
„ Lämmchen, der Tiger kauert neben dem Ziegchen
„ nieder; denn die Erde ist alsdann voller Gotteser-
„ kenntniß u.s.w.; „ und an einer andern Stelle:
„ Er wird zwischen die Völker schlichten, viele
Nationen zurechtweisen, so daß sie ihre Schwerdter

» ouï-dire ; il jugera les opprimés avec » justice, et interviendra avec droiture pour » les humiliés ; il ne frappera que par » ses paroles et il anéantira le coupable » par le souffle de sa bouche, la justice » sera son ceinturon et la vérité son épée, » que le loup , la brebis, le tigre et le » chevreau paîtront paisiblement ensemble. » et toute la terre connaîtra l'Être su- » prême , etc. » Et un autre passage dit: « Il terminera les querelles des peuples et » sera le médiateur des nations et ils trans- » formeront leurs épées en faulx et leurs » lances en serpes, ils ne s'entr'égorgeront » plus et n'apprendront plus la guerre. » Et dans un autre endroit: « à cette époque, » l'Eternel sera le roi de la terre, et son » nom sera *un* comme son essence est *Une*. »

---

in Sicheln und ihre Lanzen in Gartenmesser verwandeln werden; kein Volk wird mehr gegen das andere das Schwerdt ziehen und Kriegskunst wird gar nicht mehr gelernt werden; » und noch an einer andern Stelle: » Alsdann wird der ewige Herr der ganzen Erde; an jenem Tage, Er und sein Namen nur e i n s seyn. »

ר. האם גרים אנחנו בארץ עד בוא האיש הצדיק השלם הזה?

ת. גרים אנחנו בהארץ אשר שם נחשבנו לנכרים ושם נתחייבנו מצות הגרים, כאשר נאמר: ודרשו את שלום העיר אשר הגליתי אתכם שמה והתפללו בעדה אל ה׳ כי בשלומה יהיה לכם שלום; ואמרו רבותינו ז״ל: הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו;- אבל תושבים אנחנו בארצות אשר תכירנה דתי האדם אשר נהיה כאזרח הארץ, ואז לא נבדל בין ארץ ישר״ל לארץ מושבותינו ונהחיבנו

R. Wir sind also bis dahin überall als Fremden zu betrachten?

S. Nur in den Ländern, wo man uns als solche betrachtet, und auch da haben wir Pflichten als solche, wie der Prophet befohlen: « Sucht das Wohl der Stadt, wohin ich euch vertrieben, zu befördern! betet für sie, den auch ihr genießt ihr Gedeihen. » Auch unsere Weisen sagen

R. Nous regardons-nous donc comme étrangers dans notre pays natal, jusqu'à l'arrivée de cet homme extraordinaire ?

D. Nous y sommes étrangers quand on nous y traite comme tels ; nonobstant cela nous y avons certaines obligations à remplir, comme a dit le prophète : „ qu'ils favorisent le bien-„être du lieu où je les ai exilés, qu'ils adressent „ des prières à l'Eternel pour ses habitans, „ car leur salut est aussi le vôtre ; „ et nos talmudistes ont dit : „ Prie pour le „ salut du gouvernement, car si on ne „ le respectait pas, les hommes s'entre-„ déchireraient ; „ — mais nous reconnaissons comme notre patrie, celle qui reconnaît les droits de l'homme et où nous jouissons des droits civiques, alors il n'y a plus de différence pour nous, entre notre ancienne patrie la Palestine, et celle-ci ;

---

sagen: « Bete immer für das Wohl der Re-» gierung, denn fürchtet man sie nicht, » so verschlingt einer den andern lebendig ; » — in denjenigen Ländern aber, wo die Menschenrechte anerkannt werden, und wir demzufolge der Rechte der übrigen Einwohner theilhaft sind: da hört aller Unterschied zwischen unserm Urlande und dem jezigen auf ; und wir ha-

לשמור ולעשות דתי הארץ ההיא ככל האזרח; כל יושביה אחינו הם, בני איש אחד נחנו בני המלך, עד כי יבוא שילה אשר איננו לבד משיחנו כ"א משיח כל הארץ, כי יעשה שלום בארץ ויסיר מהם לב האבן והלכו הגוים לאורו ועבדו את ה' שכם אחד, כאשר נאמר פעמים רבות בנביאים וכאשר הזכרתי.

ג. שפתותיך נוטפות מר · הגש נא בני יסוד שלשה עשר.

ה. יסוד שלשה עשר הוא: להאמין שעתידים המתים לחיות בעת יודע לה' לבדו, כאשר כתוב: יחיו מתיך נבלתך יקומון; ונאמר:

---

ben dieselben Pflichten der übrigen Einwohner; sie sind unsere Brüder, wir sind alle Kinder eines Oberhaupts, bis zur Ankunft des Mesias, der eigentlich nicht uns allein, sondern der ganzen Erde angehört, indem er, wie bereits erwähnt, alle Menschen miteinander aussöhnen soll, und mit der heiligen Schrift zu reden, das steinerne Herz in ein

tous ses habitans sont nos frères, fils d'un père commun, le roi ; nous avons absolument les mêmes devoirs à remplir que tous les autres citoyens ; jusqu'à l'arrivée du Messie qui n'est pas exclusivement le nôtre, mais celui de tous les peuples, puisqu'il réconciliera les cœurs de tous les hommes et qu'il leur ôtera le *cœur de rocher*, que les nations marcheront à la lueur de son flambeau et que toute la terre servira unanimement l'Eternel, comme on trouve dans bien des passages des prophêtes et comme j'en ai déjà cité quelques uns.

R. Tu me ravis mon enfant par la justesse de tes reponses. Continue maintenant !

D. Le treizième principe est, que les morts ressusciteront dans un tems connu à Dieu seul, comme il est écrit : « Les morts res-

---

fleischnernes zu verwandeln; den Völkern mit seiner Fackel vorzuleichten, und alle dem Ewigen einstimmig dienen werden, wie viele Stellen bei den Propheten zur Genüge zeigen.

R. Vortrefflich! Rede nun von dem noch übrigen Grundsatze.

S. Der dreizehnte Grundsatz ist, daß die Todten in einer dem Ewigen allein bekannten Zeit, wieder aufleben werden, wie es geschrieben stehet:

הקיצו ורננו שוכני עפר ; ונאמר : ורבים
מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחרפות
עולם ואלה לדראון עולם וגו׳ ואתה לך
ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימין ·
(דניאל י״ב)

ר. זה הם היסודות, הזכר נא גם המסתעפים!

ת. רבו כהנה וכהנה, עצמו מספר וידרשו
מעל ספר תורת ה׳ ומפי חכמים ומספרי
מוסר ·

ר. הזכר נא רק ראשי פרקים · לכמה ראשים
תחלק תורת הישראלי?

ת. לשנים : מצות שבין אדם למקום ומצות
שבין אדם לחברו ·

« Deine Todten werden aufleben, die Leichname auferstehen; » und anderwärts: » Erwacht und frohlocket ihr Erdschläfer! » Und an einer anderen Stelle: « Viele der Erdschläfer werden » erwachen, manche auch zur ewigen Schande » u. s. w., du aber gehe zur Ruhe, und zur » rechten Zeit wird auch die Reihe an dich kommen. «

R. Erwähne nunmehr der Folgerungen dieser Grundsätze.

susciteront, «les cadavres se leveront»; et ailleurs: « reveillez-vous et louez, vous » qui dormez dans la poussière » ! et dans un autre passage: « Beaucoup de ceux » qui dorment dans la poussière se reveil-» leront, partie à leur honte éternelle etc. » mais toi, va, tu reposeras et te releveras » à ton tour, à l'époque convenable. »

R. Parle-moi des conséquences de ces treize principes !

D. Comme le détail en serait trop long, je me réfère à ce sujet à la sainte Bible, à la tradition et aux livres de morale.

R. Cependant dis-en quelque chose ! – comment se divise par exemple, la doctrine israélite?

D. En deux parties, les devoirs de l'homme envers son Créateur, et ceux envers son prochain.

S. Es sind deren viele und müssen in dem Gesetze und den übrigen Moralbüchern nachgesucht werden.

R. In wie viele Haupttheile läßt sich das jüdische Gesetz eintheilen?

S. In zwei, nehmlich: Pflichten gegen seinen Schöpfer, und Pflichten gegen seine Nebenmenschen.

ר. לכמה ראשי' יחלקו חובות האדם למקום?
ת. ג"כ לשנים, חובות האברים וחובות הלב.
ר. מה הם אלה חובת האברים? המשל נא דבריך;
ת. כשימת טוטפות ואות בכל יום לזכרון האחדות ובריאת העולם ויציאת מצרים ועבודת ה', ולשבות בשבת ממלאכה ולחוג את המועדים ולשבות בהם ושלא לאכול חזיר ושלא ללבוש שעטנז ודומיהם הלא הם כתובי' על ספר הישר.
ר. היש לתת טעם על אלה המצות?
ת. יש על רובם, ותוכן הדבר לתקן מזגנו ולהחזיקו על מכונו למען הרחק אותנו

R. Wie kann man die Erstern eintheilen?
S. In physische und moralische Pflichten.
R. Gib ein Beispiel von jenen.
S. Zum Beispiel: das tägliche Anlegen der Tephilim zum Denkmale der Einheit Gottes, der Welterschaffung, unserer Befreiung aus Egypten, und des Dienstes, den wir dem Schöpfer schuldig sind; am Samstage zu ruhen, die Feiertage zu feiern, kein verbotenes Fleisch zu essen, kein Gewebe von Wolle mit Flachs

R. Comment se divisent les devoirs envers son Créateur ?

D. Egalement en deux parties : les devoirs physiques et les devoirs moraux.

R. Cite-moi quelques exemples des premiers !

D. Mettre, par exemple, des *Tephilims* tous les jours, pour se rappeler l'unité de Dieu, la création du monde, notre délivrance de l'Egypte et le culte qu'on doit au Seigneur; reposer le Sabbath de ses travaux, observer les fêtes et les chômer, ne point manger du lard, ne point mettre des vêtemens où il entre du lin et de la laine à la fois, etc, comme on le trouve dans la loi.

R. Peut-on alléguer une raison de ces devoirs ?

D. Il y a des motifs palpables sur presque tous, dont le principe est : de tempérer notre constitution corporelle, de nous éloigner des

---

anzulegen u. s. w., wie in dem Gesetzbuche zu sehen ist.

R. Läßt sich wohl eine Ursache von dergleichen Gebote angeben?

S. Von der großen Mehrheit, nehmlich zur Erhaltung und Stärkung der Gesundheit und gehörigen Mischung des Temperaments, welcher

מן המדות הרעות כהנבלה והזמה והאכזריות ושטפאפוקלות ראש ודומיה' אשר במזג יסודם אף כי הרשות נתונה למשול בם; כמו כן לתקון בריאתנו ולתקון קבוץ הכללי. אבל מה לטפה סרוחה לחקור אחר מחשבות מלך מלכי המלכים? כי כגבוה השמים מעל הארץ כן גבהו דרכי מדרכיכם נאם ה'; אין ספק כי כל מצות תמים דעים הנה לטוב לנו כל הימים, ועלינו לשמוע לשמור ולעשות ולא לשית בשמים פינו! ואלו יכולנו לחקור מזימת כל יכול לא היינו בני אדם כ"א אלקים.

ו. מוצא שפתיך בדור מללו. פרש נא לי חובות הלב בין האדם למקום.

---

zu den niedrigen Leidenschaften, als Unzucht, Grausamkeit, Jähzorn, Leichtsinn u. d. g., Anlaß geben kann, obgleich übrigens der Mensch immer die freie Wahl hat, auch seine stärksten Neigungen zu besiegen; um das gesellschaftliche Wohl zu bezwecken ꝛc. — Gebührt es aber wohl einem winzigen Würmchen den Zwecken des Unendlichen nachzugrübeln! » So wie der

viles passions, comme: la bassesse, la débauche, la barbarie, l'emportement, etc., qui ont leur source dans le tempérament, quoiqu'on ait d'ailleurs le choix arbitaire de les surmonter; de conserver notre santé, de consolider le bonheur social, etc. Mais convient-il bien, au reste, à un petit vermisseau de vouloir pénétrer les desseins de l'Être tout-puissant? « Mes « voies diffèrent des vôtres de la distance » du ciel à la terre, dit l'Eternel,» et il n'est point douteux que toutes les ordonnances de l'Etre souverainement sage, ne tendent à notre plus grand bonheur et c'est à nous d'obéir au lieu d'élever notre orgueil jusqu'au ciel; si nous pouvions approfondir les vues du Tout-Puissant, nous ne serions plus hommes, mais Dieu lui-même.

R. Tu parles à ravir, explique-moi maintenant les devoirs moraux envers le Créateur.

» Himmel über der Erde, so entfernt sind meine » Wege von den eurigen, spricht der Ewige; « ohne Zweifel sind die Gebote des Allweisen zu unserm höchsten Gut, und wir haben nur zu gehorchen; denn könnten wir seine Absichten ergründen, so wären wir keine Menschen.

R. Sehr Gut. Erkläre mir nun die moralischen Pflichten gegen den Schöpfer!

ת. לאהבה אותו, כי הוא טוב ומטיב לכל, הוא בראנו והוא יחיינו והוא יציל אותנו מכל פגעים ונזקי' ומחלות אשר לא ימלט מהם מרוב בלתי השגחתו התמידה; לירא אותו יראת רוממות, כי הוא כל יכול, ראשון ואחרון, יחיד ומיוחד, אין סוף; וליחל לו ולהתפלל אליו, אבל תפלה צריכה כונה, וכן רבות: וראש וכלל כולם שיהיו כל מחשבותיו ומעשיו לשמו הגדול, כמאמר רבותינו ז"ל: וכל מעשיך יהיו לשם שמים; ועמוד גדול הוא הבטחון, כאמור: השלך אל ה' יהבך והוא יכלכלך; ונאמר: ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו; כי רגע באפו, חיים

S. Ihn zu lieben, denn er ist allgütig, hat uns geschaffen, erhält und schützet uns vor alle Zufällen und Schaden, deren Menge wir ohne seine väterliche Fürsorge, kaum einen Augenblick entgehen könnten; – ihn zu ehrfürchten, denn er ist allmächtig, unendlich, einzig, ohne Anfang und ohne Ende; seine Hoffnung auf ihn allein zu setzen, sein Gebet inbrünstig an ihn zu richten, u. d. g. mehr. Die allgemei=

D. De l'aimer, parce qu'il est la bonté suprême, qu'il nous a donné la vie, qu'il nous la conserve, en nous sauvant de tant d'accidens auxquels il serait impossible d'échapper sans sa surveillance permanente; de le respecter profondement, parcequ'il est tout-puissant, sans commencement et sans fin, UN et indivisible; d'espérer en lui et de lui adresser des prières ferventes; mais le principe de tout, c'est que toutes les pensées et toutes les actions se fassent en l'honneur de son nom sacré, selon l'adage de nos maitres: « que »toutes tes actions se fassent au nom de Dieu;» une des grandes colonnes de la réligion c'est la résignation, comme il est écrit: « résigne- » toi à l'Eternel et il pourvoira à tout; et » nous trouvons encore: heureux l'homme qui » se repose sur l'Eternel et l'Eternel lui » tiendra compte de sa résignation;„ car

---

ne Richtschnur hierin ist, daß alles Tüchten und Thun, bloß von Gotteswegen sey, nach den Worten unserer Rabbinen: " Alle deine Handlungen seyen von Gotteswegen. „ Eine Hauptstütze der wahren Frömmigkeit, ist die Versicheruug auf Gott, wie geschrieben stehet: "Heil „ dem Manne der sich auf den Ewigen verläßt, „ der Ewige wird ihn nie verlassen;„ "Denn

ברצונו, בערב ילין בכי ולבקר רנה; ולא
יבטח על בשר ודם אשר רוח יעבור בו
ואיננו ולא יכירנו עוד מקומו; חדלו לכם
מן האדם אשר נשמה באפו, כי במה
נחשב הוא! משעני משענת קנה רצוץ;
וכמו כן אין לבטח בעצמו בכחו ורוב
חילו; היבטח ברוב עשרו בעל הכנפים?
התעיף עיניך בו ואיננו, ויש עושר שמור
לבעליו לרעתו; הישען על חכמתו? נגע
קטן במוחו והוא משתגע; היסמך על
בניו ובנותיו אוהביו וקרוביו? גם רוחם
ונשמתם ביד אל, רגע ימותו ואבד מנוס
ממנו; ואם תבואהו עניות או מחלה ואיננו

„ ein Augenblick nur währt sein Zorn, ewig seine „ Güte; man legt sich in Thränen, stehet froh- „ lockend auf;“ „man verlasse sich aber ja nicht„ „auf ein Menschengerüppe, das von einem Winde „angehaucht verschwindet und seine Stelle uner- „kennbar läßt.„ Eben so wenig ist sich auf seine eigene Kräfte zu verlassen; soll man sich etwa auf die geflügelte Fortuna stützen, die in einem Nu dahin fliegt, und deren Gunst selbst so oft unheilbringend ist? Oder soll man seiner Weis-

heit

„ sa colère n'est que d'un instant, sa „ bonté, de la vie ; on se couche baigné „ de larmes, on se lève joyeusement ; „ qu'on ne se repose pas sur un ossement humain qu'un souffle fait disparaître et l'on ne s'apperçoit plus qu'il était ; „ laissez-là „ cette machine haletante ! qu'est-elle ! „ c'est s'appuyer sur une canne brisée. De même on ne saurait se reposer sur soi-même ; sera-ce sur la fortune volage, qui échappe au moment même où l'on croit la saisir et qui d'ailleurs comme les vampires ne rafraîchit quelquefois de ses aîles perfides que pour endormir éternellement son favori ? - se fiera-t-on sur son intelligence qui est troublée par la moindre incommodité ? sera-ce sur ses enfans, ses parens, ses amis ? - leur vie aussi est dans la main de l'Eternel, un instant peut lui ravir toute ses hautes espérances ! et si lui-même est appauvri ou alité de manière qu'il ne puisse plus

---

heit trauen? Es trifft sein Hirn der geringste Schaden und er sitzt im Narrenhause. Etwa seiner Familie und Freunde? Auch ihr Geist ist in Gottes Hand, und verarmt, oder erkrankt man, wie bald flieht Liebe und Freundschaft! "Der „ Arme ist seinen Freunden gehässig", sagte der

יוכל לעסוק במלאכתו להביא טרף לביתו : פתאום תצא אש המריבה וכל רעיו יבגדו בו, כי כל אחי רש שנאוהו, ילדי ביתו ואמהותיו לזר יחשבוהו וכאשר התאונן איוב בצר לו: רוחי זרה לאשתי וחנותי לבני בטני; האסיתמך בגבורתו? כרגע יחלה ויחלש כחו וכגרגיר הרדל אשר יכנס באחד מאבריו ישב בדד כלוא בבית ונפשו עליו תאבל; לא כן הבוטח בה' לבדו, ההרי' יעתקו והגבעות תתמוטטינה, שוט שוטף כי יעבור, הוא על משמרתו יעמוד, לשוד ולכפן ישחק, לא יירא כ"א מאלקיו, לא יעבוד לזולתו, לא יקוה כ"א ממנו ולא יחניף ליצור כמוהו, ולא יסכים לאחרים נגד עבודת בוראו; אשריו בעה"ז ובעה"ב!

ר. הלא נמצא פסוק בתורה אשר יכלול כל חובות הישראלי?

Weise. Will man seinen körperlichen Kräften trauen? Eine Nadelspitze dringt in ein Glied, und er ist bettlägrig und verdrießlich. -- Wie anders der nur Gott vertrauet! Mögen Berge

s'occuper de leur entretien, bientôt le brandon de la discorde sera allumé dans sa maison, bientôt ses amis le trahiront, : « le misérable est odieux à ses amis ;» et comme Job se lamentait dans ses douleurs : « mes volontés » sont étrangères à ma femme et mes » prières aux fruits de mes entrailles ; » se reposera-t-on sur ses forces physiques : un instant les détruit, le moindre dérangement, le rend abbattu et triste. -- Mais quelle différence en se reposant seul sur le Seigneur ! que les montagnes s'écroulent, que la déstruction et le ravage se promènent sur la terre, lui il est imperturbable, il ne craint que son Dieu, ne sert que lui, n'espère que de lui, il ne flatte pas une créature son semblable, la complaisance ne lui fait jamais déroger au culte de son créateur; qu'il est heureux dans ce monde et dans l'autre !

R. N'y a-t-il pas un passage dans la sainte

---

stürzen, Hügel zerfließen, Krieg, Pest, Hunger: Jammer und Noth umher streuen; fest und unerschütterlich stehet er da! Fürchtet nur sein Gott, hofft nur zu ihm! -- Heil ihm in dieser und jener Welt! --

R. Gibt es ein Vers in der heiligen Schrift, der alle Pflichten eines Israeliten in sich schließt?

ת. יש שנים: א׳, ואהבת את ה׳ אלקיך בכל
לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך, ואמרו
חכז״ל: בכל לבבך בשני יצריך, ביצר
הטוב וביצר הרע, כי אף אם נעשה
דברים המתקבלים ליצר הרע כאכילה
ושתיה ודומיהם, יהיו לשם שמים; וכן
נשמע לפעמים ליצר הרע בדבר אשר
ישתלשל ממנו טוב גדול, למשל: איש
אשר לא יבער אש בשבת לפקוח נפש
מסוכנת למות, הוא חוטא ביצר טוב;
ובכל נפשך, אפילו הוא נוטל את נפשך;
ובכל מאדך אף אם יקח את כל אשר
לך, ובכל מדה ומדה שהוא מודד לך
הוי מודה לו; – והפסוק השני הוא: את

S. Es gibt deren zwei, nehmlich 1tens: " Liebe „ den Ewigen deinen Gott, mit ganzem Herzen, „ ganzer Seele und ganzem Vermögen"; dieses haben unsere Weisen so erklärt: " Mit ganzem Herzen, mit den entgegengesetzten Leidenschaften, die körperlichen Vergnügungen nehmlich, sollen auch von Gottes wegen seyn; eben so ist man manchmahl schuldig Gott zu dienen, indem man sein Gebot übertritt, so würde z. B. ein

Bible, qui généralise tous les devoirs d'un israélite ?

D. Il y en a deux ; le premier c'est ; « tu aimeras l'Éternel ton Dieu de tout ton cœur, » de toute ton âme et de tout ton pouvoir, » nos Rabbins l'ont commenté ainsi : « de tout » ton cœur, » par les passions opposées, car si nous faisons quelque chose de permis qui flattent nos sens, ce doit être toujours pour l'amour du Seigneur ; de même nous devons quelquefois écouter nos passions, s'il en resulte un grand bien, ainsi un homme qui ne voudrait pas allumer du feu le Sabbath pour sauver la vie à quelqu'un, pécherait par son excès de piété ; „ de toute ton âme, „ quand même il t'ôte la vie ; „ et „ de tout ton pouvoir, „ s'il te prive même de tout ce que tu possèdes, et de quelle manière qu'il en agisse envers toi, tu dois lui en rendre des actions de grâces-. Le second passage est : „

Mensch der am Samstage kein Feuer anzünden wollte, wodurch er einem das Leben retten könnte: mit seiner guten Seite sündigen ; -" Mit ganzer „ Seele ", wenn er auch dein Leben nimmt ; „ und ganzem Vermögen", "wenn Er auch das Deine nimmt ; überhaupt mußt du Ihm bei allen Zufällen, danken. „–Der zweite Vers ist : " Ehr-

ה׳ אלקיך תירא, ואותו תעבוד ובו תדבק.

ר. איזה יסוד מצות בין איש לרעהו?

ת. ואהבת לרעך כמוך.

ר. הכי נוכל להלחם נגד טבענו? אם יש את נפשנו לאהוב כל בני איש כמונו?

ת. פירשו חכמינו ז״ל: מה דעלך סני לחברך לא תעבד, כי לא כתוב: ואהבת את רעך, כ״א לרעך, כלומר תאהב לעשות מה שיגיע ממך אליו כאשר מה שיגיע ממנו אליך.

ר. הגם אלה יחלקו לשנים?

ת. כן אדוני; ראשון, מצות הלבבות, למשל: לאהוב רעינו, לא לשנו׳ אותם בלבבינו, לסלוח לשונאינו, לשנוא בצע, ודומיהם; שני, מצות האברים, כמו:

„ fürchte den Ewigen deinen Gott, diene ihm „ und sey ihm anhänglich.“

R. Was ist die Grundlage aller Pflichten gegen seinen Nebenmenschen?

S. “ Liebe deinen Nächsten wie dich selbst.”

R. Können wir denn einen wie uns selbst lieben?

„ tu respecteras l'Éternel ton Dieu, tu le „ serviras et lui seras attaché. „

R. Quel est le principe des devoirs envers son prochain ?

D. „Tu aimeras ton prochain comme toi-même.„

R. Mais c'est contre nature d'aimer chacun comme nous-mêmes ?

D. Nos sages ont commenté ainsi le verset : „ ne fais pas à autrui ce qui te serait odieux. „ (*Voyez le Texte hébreu.*)

R. Ce principe se divise-t-il aussi en deux branches ?

D. Oui, 1°., en devoirs moraux, comme : d'aimer notre prochain, de ne pas en répugner intérieurement, de pardonner à nos ennemis, de mépriser l'intérêt, etc ; 2°., en devoirs physiques, comme : de ne pas

---

S. Unsere Rabbinen haben dies so erklärt: " Thue „ einem Andern nicht was dir gehässig ist.

R. Theilen sich auch diese Pflichten in zwei Zweigen?

S. Ja mein Herr, erstens: moralische Pflichten, als: unsern Nebenmenschen zu lieben, ihn nicht innerlich zu hassen; unseren Feinden zu verzeihen; den Eigennutz zu verachten, u. d. g. mehr. Zweitens: physische Pflichten, als: nicht zu morden, nicht

לא תרצח, לא תגנוב, לא תנאף, לא לעשות עול במקח וממכר ולא במדה משקל ומשורה, לרחוק מכל דבר שקר לא לגנוב דעת אדם, לא להלבין פני חבירו ולא לכנות לו שם ולא להתכבד בקלונו, לא לתת מכשול לפני עור, ובכלל זה שלא לתן לו עצה בלתי הגונה להכשיל אחר לבצעו, לא לקום ולא לטור, לתת לעניים ולאביונים כפי מסת ידינו, לא להונות, לא לתן כספו בנשך ואכלו במרבית, לא להסגיר עבד אל אדוניו אשר ינצל מאליו, לא לעשוק שכר שכיר, להשיב אבדה, לא לחבול

---

zu stehlen, nicht ehebrechen, weder in Kauf oder Verkauf, noch in Maaß und Gewicht, Unrecht zu thun; sich von aller Unwahrheit zu entfernen; keinem etwas aufzubinden; keinen beschämen; keinem einen Schimpfnamen geben; sich nicht durch eines andern Fehlers oder Versehen auszeichnen zu wollen; keinem Blinden etwas in den Weg zu legen, das heißt nemlich: niemanden durch seine Unwissenheit straucheln zu machen,

commettre d'homicide, de ne pas voler, de ne pas commettre d'adultère, de ne point faire tort en achat ou en vente, ni en mesure, ni en poids; de fuir tout ce qui choque la vérité, de n'en imposer à personne, de ne pas confondre son prochain, de ne pas lui donner de sobriquet, de ne pas se glorifier de la honte d'autrui, de ne pas tendre de piège à un aveugle, ce qui veut dire de ne pas donner par intérêt un conseil préjudiciable à son prochain; de ne pas se venger, de ne pas feindre, de donner aux pauvres autant que sa fortune le permet; de ne pas prêter à usure, de ne pas livrer à son maître, un sujet qui s'est refugié vers nous; de ne pas retenir le salaire d'un ouvrier, de rendre ce qu'on a trouvé, de ne pas saisir pour dettes des instrumens qui

---

worin auch begriffen ist: keinem aus Eigennutz einen schlechten Rath zu geben; sich nicht zu rächen und keinen Haß nachzutragen; den Nothdürftigen nach Vermögen zu spenden; keinen zu necken; nicht zu wuchern; keinen Sklaven der sich zu uns rettet, seinem Herrn auszuliefern; den Arbeitsmann nicht mit seinem Lohne hinzuhalten; einen Fund seinem Herrn zuzustellen; keine Nahrungs-Gewerbs-Instrumente

רחים ורכב וכאלה רבות, ידרשו מעל ספר תורת ה'.

ר. הלא נמצא עוד פסוק א' כולל כל מצות איש לרעהו כמו: ואהבת לרעך כמוך?

ת. כן אדוני, והלכת בדרכיו, אמרו חכז"ל: מה הוא רחום וחנון אף אתה רחום וחנון; מה הוא ישר ונאמן, אף אתה; מה הוא בלי בצע והפעלה, אף אתה כן.

ר. האם לא יפרדו עוד כל מצות איש לרעהו לשני ראשים אחרים?

ת. כן אדוני, א', חובות האיש אל ארץ מולדתו; ב', אל כל יתר בני האדם.

ר. פרש נא לי הראש הראשון!

ת. לאהבה את ארץ מולדתו, לאהבה את העם היושב עליה בכלל, לאהבה וליראה

---

zu pfänden, u. s. w., wie in der heiligen Schrift zu ersehen ist.

R. Gibt es nicht noch ein Vers der alle gesellschaftlichen Pflichten umfaßt?

S. Ja, mein Herr: "Wandle in seine Wege," haben unsere Talmudisten so erklärt: so wie Er Allbarmherzig, auch du; so wie Er wahr und

procurent la subsistance aux débiteurs, etc., aussi qu'on le voit dans les écritures saintes.

R. N'y a-t-il pas d'autre passage qui renferme tous les devoirs envers son prochain ?

D. Oui : " tu marcheras dans ses traces „ (*de l'Eternel*) „ ; nos sages ont expliqué cela ainsi : comme l'Êternel est miséricordieux sans aucun interêt, tu le seras aussi; comme lui il n'aime que la vérité et la justice, toi aussi ; comme lui il est sans passion, toi aussi, etc.

R. Ne peut-on pas diviser tous les devoirs envers le prochain, en deux autres parties ?

D. Oui. , en devoirs envers sa patrie et envers les autres.

R. Explique-moi la première partie.

D. D'aimer sa patrie, ses compatriotes en général, de chérir et respecter le chef du

---

rechtlich, auch du ; so wie Er ohne alle Selbstsucht und Leidenschaft, auch du.

R. Könnte man die gesellschaftliche Pflichten nicht in zwei andere Hauptzweige theilen ?

S. Ja, in Pflichten gegen sein Vaterland, und die gegen die übrigen Menschen.

R. Was begreifen erstere ?

S. Sein Vaterland zu lieben, das Volk seine Landsleute zu lieben, die Regierung zu lieben

את מלכה, לשמור ולעשות דתי הארץ
ההיא, להשליך נפשו מנגד ולהלחם
בעדה או להצלחתה, לעשות ככל חילו
להטיב לה, לירא ולהדר את שרי וסגני
ושופטי הארץ, וכאלה׃

ש. והראש השני?

ת. חובותינו אל יתר בני האדם ההנה
אשר הזכרתי בתחלה אשר נכללו
כלנה במצות ואהבת לרעך כמוך,
והלכת בדרכיו׃

ש. האם לא יִבָּדֵל בין האנשים אשר מבני
ישראל ובין האנשים אשר לא מבני
ישראל המה?

ת. כלנו בני איש אחד נחנו, כלנו בצלם
אלקים נחרטנו, אל אחד הוא בראנו,
שמש אחד תזרח לנו, כלנו מדברים,
כלנו בני בינה, מכל אשר תחת השמש

---

und zu ehrfürchten, die Gesetze zu beobachten, sein Leben für deren Gedeihen aufzuopfern, des Vaterlandes Glück möglichst zu befördern, die Beamten zu ehren und zu respektieren, u. s. w.

F. Und die zweite Abtheilung?

Begreift

gouvernement, d'observer et pratiquer les lois du pays, de sacrifier la vie pour son bonheur ou pour sa défense, de contribuer de son mieux à sa prospérité, de respecter et d'honorer les magistrats et les autres supérieurs, etc.

R. Et la seconde partie ?

D. C'est ce dont j'ai déjà fait mention, savoir : tous nos devoirs envers le reste des hommes.

R. N'y a-t-il aucune différence entre les sectateurs de Moïse et ceux des autres doctrines ?

D. Nous naissons tous d'un même homme, nous sommes tous formés à l'image de Dieu, un seul Dieu nous a créés, un même soleil nous éclaire, tous nous sommes doués de la parole et d'intelligence, nous jouissons

---

S. Begreift die Pflichten gegen alle übrige Menschen, deren ich bereits erwähnt habe.

R. Sollten bei diesen Pflichten alle, kein Unterschied zwischen Juden und Nicht-Juden statt finden ?

S. Wir haben alle einen Stammvater, sind alle das Ebenbild Gottes ; ein Gott hat uns geschaffen, eine Sonne bescheint uns, sind alle derselben Sprachorganen, derselben Geisteskräfte, überhaupt aller Vorzüge, Vortheile, Mängel,

חלק כחלק נאכלה, בכל מחסורינו ומחלותינו ומשאלותינו והרגשתינו והפעלותינו נדמינו-ולמה נפרד?- הלא נאמין כלנו כי יש אלוק בורא כל, וכי נאהב לרענו כמונו, וכי יש שכר לצדיק ועונש לרשע! א"כ נשתוינו בעיקר הדברים - ומה זה איפוא לרמה ותלעה להלחם נגד רצון בוראינו!- על כן אין ספק כי כלנו אנשים אחים אנחנו, יאמינו מה שיאמינו, ועלינו לאהבם ולהטיב להם כְלַאחינו בני ישראל.*

---

*הערה. לבד הקבלה אשר בידינו שמלת רע כוללת כל בני האדם, יש לזה ראיה ברורה מתמכית "הלשון", כי שרשו רע שוה אל שרש רעה הפך הטוב (כפי חקור האמתי של החכם הגדול ר' שלמה פאפענהיים נ"י שכל שרש משני אותיות.) כי בע"הז לכל טוב יש רע בצדו ולכל רע טוב כידוע, ויהיה א"כ מלת רע ענינו חבר הטוב כמלת רע וגם זה שורש רעה אשר בו "יכונה האיש המאסף בהמות" להוליכם יחד לרעות, וממנו מרעה. ואם ישאל השואל הלא הטוב חבר הוא להרע כהרע לטוב, ומדוע לא נקרא הטוב רע והרע טוב? נשיב לו כי הטוב לבדו הוא מגמתו של הקב"ה והרע טפל לטוב ולא הטוב טפל להרע, וכל רע הוא לטוב, כמאמר חכמז"ל: «אין רע יורד מן השמים»; ואמרו על פסוק והנה טוב מאוד: זה המות; היוצא מדברינו שרע ורע עיקר הוראתם שוה ויאמרו על כל הדברים אשר "נמצאים" תמיד על שנים, ויאמנו גם דברי כי כל האדם בכלל: ואהבת לרעך כמוך.

המלקט.

également de tous les biens terrestres, nous nous ressemblons tous dans nos besoins, nos maladies, nos désirs, nos sentimens et nos passions; pourquoi donc faire une différence? -- nous croyons tous qu'il y a un Dieu créateur, que nous devons aimer notre prochain et qu'il y a remunération pour les bonnes actions et punition pour les mauvaises; nous sommes donc d'accord sur le principe, qu'importe donc quelque différence de ses conséquences! et comment une chenille de la terre oserait-elle combattre la volonté du Très-Haut! -- Il est donc hors de doute, que tous les hommes sont nos frères, quelle que soit leur croyance, et nous devons les aimer et favoriser leur bien-être tout comme s'ils étaient Israélites, (*Voyez la Note hebreue.*)

Krankheiten, Gefühle und Leidenschaften, gleich theilhaft;-- und es sollte ein Unterschied statt finden?-Stimmen wir doch so weit überein, daß es ein einziger Allschöpfer gibt, daß wir unsern Nebenmenschen lieben müssen, und daß die Tugend belohnt und das Laster bestraft wird; wir sind also in der Hauptsache eins;- und ein Erdwurm könnte dem Willen seines Schöpfers widerstreben?-Es ist also keinem Zweifel un-

בתנאי שיעשה מעשה אדם ויכיר דתי
והובות האנושי ולא יבקש לתת צלם
אֱקים כמוהו ללעז ולקלס למרמס ולטיט
חצות למען עושק ובצע או לרוע לבבו;
וככה אמרו קדמונינו ז"ל: ואהבת לרעך
כמוך, בעושה מעשה רעך; וכן הדין
נותן, כי מלבד שיתנגד לטבע לאהוב
איש בליעל אשר תאותו אֱהיו: (והטבע
לא יוכרח,) גם אתה נותן יד לפושעים
ותמלא הארץ חמס אם האיש התם
יאסף בנהושתים ובני עולה ילכו
קוממיות, ומי ירצה בצדקה כבלוע רשע

---

terworfen, daß alle Menschen unsere Brüder sind, von welcher Religion sie auch seyn mögen, und wir müssen sie eben so lieben und Begünstigen, wie unsere Brüder die Israeliten, wenn selbe nehmlich als Menschen handeln, die Menschenrechte anerkennen, und ihr Nebenbild Gottes nicht aus Eigennutz oder angebohrner Bosheit, mit Füßen treten und dem Schimpf und Gelächter des Pöbels preis geben; dieses sagen auch unsere Weisen: " Liebe deinen Nächsten ,, wie dich selbst "; wenn er als Nächster handelt; aber auch schon der gemeine Menschenver-

pourvu qu'ils agissent en hommes, reconnaissent les droits de l'homme et ses devoirs et ne tendent point pour un vil interêt ou par l'impulsion d'un cœur dépravé, à rendre leur semblable, qui comme eux est formé à l'image de Dieu, la risée, le mépris et la malédiction de la populace, c'est ainsi que s'expriment nos sages : « Tu aimeras ton » prochain comme toi-même, » quand il » en agit comme ton prochain » ; et le bon sens le confirme encore, car outre qu'il repugne à notre nature d'aimer un homme dépravé qui ne connaît d'autre maître que ses viles passions : on tendrait encore la main aux criminels, et la terre serait bientôt remplie d'iniquité, si l'honnête homme était enchaîné tandis que le crime éleverait

---

stand gibt dies, denn außer der Unmöglichkeit einen niederträchtigen Menschen dem Wohllust sein einziger Gott ist, zu lieben : würde man bei solchen Grundsätzen das Verbrechen nur aufmuntern und die Tugend verscheuchen, denn während der rechtschaffene Mann von allen Seiten gefesselt wäre, hätte der Wütrich einen freien Spielraum, und bald wäre die Erde mit Abscheulichkeiten angefüllt, der Frevler würde den Frommen ungehindert verschlingen, und wer würde sich

צדיק ממנו ואין מי יאמר לו מה תעשה
והארץ נתנה ביד רשע?- אמנה חובה
עלינו לסלוח לשונאינו לאהבה אותם
ולהטיב להם בכל מאדנו אם ישובו
לדרך הטוב אף אם לא בקשו סליחה
ממנו: וספרו בתלמיד, שחסיד א׳ אמר
תמיד בשכבו בלילה: שרי מארי לכל
מאן דמצער לי, וכן ראוי לנהוג; ובכל
זה אין הפרש בין ישראל לבלתי ישראל

ר. נעמו לי אמרותך מאוד · אבל הגד נא
לי בני הנחמד אם לא יתכן עבור לפעמים
על דבר מדברי התורה?

ת. לא יתכן, כי אם חובה הוא עלינו לעבור
על כל דבר מדברי תורתנו לפקוח נפש
אדם, חוץ מג׳ דברים אשר עליהם יהרג

alsdann für die Tugend erklären! — Es ist aber unsere Schuldigkeit unsere Feinde, die in den guten Weg zurückehren, selbst wenn sie das uns zu gefügte Leidwesen nicht wieder gut gemacht haben: zu lieben, und ihr Wohl möglichst zu befördern; unsere Rabbiner stellen uns das Beispiel eines gewissen frommen Mannes zum Muster auf, der alle Nacht vor dem

sa tête altière! -- Mais il est de notre devoir de pardonner à nos ennemis, de les aimer même et de leur faire tout le bien possible, s'ils retournent dans le chemin de l'équité quoiqu'ils ne nous aient pas demandé pardon de leurs torts particuliers envers nous; et nos talmudistes racontent à ce sujet qu'un certain Rabbin disait toujours avant de se coucher: « Que mon créateur pardonne à tous ceux qui m'ont offensé », et c'est ainsi qu'on devrait en agir; et en tout cela il n'y a aucune différence entre un israélite et un non israélite.

R. Fort-bien! mais dis-moi mon fils, n'y a-t-il aucun cas où il soit permis d'enfreindre quelque ordonnance réligieuse?

D. Il n'y en a point où cela soit permis; mais il y en a où c'est un devoir sacré de contrevenir à toute ordonnance de piété, comme

---

Schlafengehn sagte: Möge doch der Herr denen verzeihen, die mir zu Leid gethan!

R. Herrlich gesprochen! Sage mir nun ist es den nie erlaubt einen religiösen Befehl zu übertreten?

S. Es ist nie erlaubt, aber manchmal eine Pflicht, wenn das Leben eines Menschen dadurch gerettet werden kann, mit ausnahme jedoch dreier Verbote, für die

ואל יעבור, ואלה הם: עבודה זרה,
גילוי עריות ושפיכות דמים; אבל על
כל הנשארים יעבור ואל יהרג ולא יניח
אחר להרג ולא למות וכל המתמהמה
הרי זה חוטא; ואף גם זאת כי גם על
ספק סכנת נפשות צריכים אנחנו לחלל
השבת ויום הכפורים והמועדים וכל
המצות מלבד ג' הנזכרים, כסכנה
הברורה; וכן להציל עיר אשר במצור
בשבת ולגרש האויב מהארץ ולהלחם
בו אם יערוך מלחמה ודומיהם·

ר. יראה לי כי לפעמים יהרג ואל יעבור
אף ביתר המצות?

ת. כן ארוני, כי אמרו קדמונינו ז"ל: שאם

---

man eher das Leben aufopfern muß, als sie zu übertreten, welche sind: Götzendienst, Unkeuschheit und Mord; bei allen übrigen Geboten oder Andern Verboten aber ist es eine Sünde s. ines oder eines andere Leben dafür hinzugeben. Eben so ist es Pflicht einer belagerten Stadt z. B., am Samstage zu Hülfe zu eilen, den Feind aus dem Lande zu jagen, oder zu bekämpfen wenn er eine Schlacht an einem Ruhe- oder Festtage anbietet, u. d. g.

quand il s'agit de sauver la vie à quelqu'un, excepté cependant trois préceptes pour lesquels il faut plutôt sacrifier la vie, que de les violer; ils sont : l'idolâtrie, l'adultère et l'homicide; mais pour le reste, on y contreviendra plutôt que de périr ou de laisser périr quelqu'autre, et ce serait être coupable que d'hésiter dans ce cas; et même s'il y a seulement à craindre pour la vie de quelqu'un, il est de notre devoir de profaner le Sabbath, le *Kippour*, ainsi que toutes les autres fêtes et ordonnances, hors les trois sus-mentionnées, s'il y a espérance de secourir quelqu'un; de même pour délivrer une ville assiégée ou pour chasser l'ennemi hors de la patrie, ou pour se défendre en cas d'attaque, etc. etc.

R. Il me semble néanmoins qu'en certain cas, il est du devoir de sacrifier la vie plutôt que de transgresser aucun commandement quelconque. ?

D. Oui, car nos sages ont dit, que si quelqu'un manifestait l'intention de nous faire

---

R. Es scheint mir doch daß man zuweilen sich auch für die andere Gebote aufopfern müsse?

S. O ja; unsere Weisen sagen, daß wenn es die Absicht einer Regierung wäre unsere Religion

המלכות תתכוין להעבירנו על דת אז מצוה עלינו להרג לא לעבור אף על ערקא דמסאני ׃

ר. האם אין עלינו עוד חובות אחרים אשר לא נכללו בהראשים אשר זכרנו?

ת. כן אדוני, והן חובות האדם אל עצמו, כי לא דבר רק הוא לשמור את נפשו מכל נזק וסכנה, וכן צוינו: ושמרתם את נפשותיכם; ובכלל זה המאבד עצמו לדעת, כאמור: ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש; וכן אל יאמר האדם לא אירא מכל רע ואלך לקראת פגע כי ב״ה אבטח והוא יהיה בעזרתי, כי למדו אותנו חכז״ל אמר הקב״ה: עשו אתם את שלכם ואני אעשה את שלי;

---

zu zerstören, wir uns auch für den mindesten Gebrauch aufopfern müssen.

R. Gibt es sonst keine Pflichten?

S. Um Verzeihung, es gibt noch Pflichten gegen sich selbst, nehmlich sich vor alle Gefahr und allen Schaden zu hüten; und es ist uns ausdrücklich befohlen: « hütet euch

enfreindre la loi dans un dessein hostile à notre réligion: nous devrions plutôt nous immoler que de céder dans l'objet le plus indifférent.

R. N'y a-t-il point d'autres devoirs non compris dans les deux branches susdites ?

D. Oui, savoir : les devoirs envers soi-même, car il n'est rien moins qu'indifférent de se prémunir contre tout péril et détriment; et il est écrit expressement: « Vous vous préserverez vous-même », ce qui comprend aussi le suicide, comme il est dit: « Je „vous redemanderai le sang de votre propre „vie". Il est également défendu de se jeter dans un péril, en se reposant sur le secours du Seigneur, car ainsi nous enseignent nos sages: « l'Eternel dit à l'homme, fais ce qui dépend de toi et je ferai ce qui dépend

---

selbst », welches auch den Selbstmord begreift, der noch dazu an einer andern Stelle ausdrücklich verboten ist denn es heißt: » Ich werde euch für euer eigenes Blut heimsuchen." Eben so wenig ist es erlaubt sich mit der Hoffnung auf Gott in Gefahr zu stürzen; unsere Talmudisten sagen: » Der Ewige spricht: thue das Deine so werde ich das Meine thun»;

ואמרו: לעולם אל ימסר אדם את עצמו
לידי סכנה, שמא אין עושין לו נס, ואם
עושין לו, מנכין לו מזכיותיו · ומזאת
המצוה לשמור את בריאותו ושלמותו
ואורך ימיו ·

ש. ומה יעשה האדם וחי בהם?

ת. ילך בדרך התיכון בכל ענייניו וביותר
במאכל ובמשתה: אמרו חכמינו ז"ל:
מליא כריסא זיני בישי, כי רוב החלאים
ונזקי הגוף יסתעפו ממלוי הכרס, וע"כ
צריך למשוך ידו מהקערה קדם ירגיש
כרסו ובעוד שיכול לאכול עוד: ולא
יאכל בלתי אם רעב ולא ישתה בלי
צמא, ואל ישתה ואל יתקרר בעת
הזיעה כי דמו בראשו; ואל יאכל ואל

---

und an einer andern Stelle: » Nie soll sich der » Mensch vorsetzlich in Gefahr begeben, vielleicht » wird er nicht wunderbar gerettet, und wird » er es, so verliert er immer von seinem Werthe » dabei. « Natürlich begreift das bereits Gesagte auch die Erhaltung seiner Gesundheit und Seelenruhe.

Wa

de moi"; et ils ont dit encore: «Jamais on ne doit se précipiter dans un péril en se reposant sur un miracle; car si même il en arrive un, ce sera un déduction de ses bonnes œuvres.» Ce devoir comprend encore l'obligation de conserver sa santé et son bien-être et de ne rien faire qui puisse accélerer sa fin.

R. Que faut-il donc observer à cet égard?

D. Il faut tenir le milieu en tout, et observer surtout la tempérance dans le manger et dans le boire. Nos Rabbins ont dit: "La replection „de l'estomac est la source de bien des maux"; en effet, la plupart des maladies et incommodités ont leur source dans l'estomac, c'est pourquoi il est nécessaire de cesser de manger avant qu'on ne le sente et pendant qu'on puisse encore manger quelque

---

R. Was muß man wohl zur Absicht dieser Letztern thun?

S. In allem die Mittelstraße halten, besonders aber im Essen und Trincken, welche die Quellen der meisten Krankheiten und Unpäßlichkeiten sind; würcklich sagen auch unsere Lehrer: » Die »Ueberfüllung des Magens ist die Quelle vieler »Uebel»; man muß also aufhören ehe man den Magen füllt, und wenn man noch etwas essen kann; man esse nie ohne Hunger

לא ישתה דברים מבושמים ומחממים או
חמים ביותר או המשכרים, ורוב שתיתו
תהיה מים חיים וזכים; ואל יישן יותר
משמנה שעות; ואל ישב הרבה כ"א יתיגע
ויתעמל במלאכה או בדרך, ואמרו
חכז"ל: כל תורה שאין עמה מלאכה
סופה בטלה וגוררת עון; ומאוד שבחו
החכמי' המלאכה, ואין לך דבר שמקיים
כח הבריאות ושמחת הלב כהעבודה
והמלאכה, ועל צבאה זכות האויר, כי
במקום אשר ישתקע הרוח, במהרה
הליים רעים ונאמנים ישתקעו; והרוח

---

und trinke nie ohne Durst; man trinke nicht und kühle sich nicht plötzlich ab im Schweiße; es ist ein Selbstmord; man esse und trinke keine gewürzte, hitzende, heißen, oder berauschende Sachen; das meiste Getränke sey frisches und klares Wasser; man schlafe nicht über acht Stunden; mann sitze nicht zu viel, suche im Gegentheil fleißig zu arbeiten, oder zu gehen unsere Gelehrten sagen: «Jedes Studium ohne Arbeit glückt nicht, und bringt zu Sünden»; überhaupt loben unsere Talmudisten die Arbeit

chose; on ne doit non plus ni manger ni boire, qu'excité par la faim et la soif: on ne doit point boire ni se refroidir soudainement d'une autre manière, quand on a chaud, ; ce serait, pour ainsi dire, commettre un suicide ; -- il faut éviter toutes viandes assaisonnées et boissons spiritueuses ; la principale boisson ne doit être que l'eau fraîche et pure; le sommeil ne doit pas prendre plus de huit heures par jour; la vie sédentaire est très-préjudiciable, il faut donner de l'exercice au corps, soit en travaillant, soit en marchant, et nos Rabbins ont dit: " Toute „ étude qui n'est pas accompagnée d'exercice „ corporel ne peut être de longue durée et „ entraîne le pêché." En général, nos sages ont fortement recommandé le travail, et en effet il n'y rien de si avantageux à la santé et à l'hilarité du cœur que le mouvement; vient après la pureté de l'air, qui, s'il est stagnant donne des maladies graves et quelquefois

---

sehr, und wirklich befördert nichts so sehr die Gesundheit und Heiterkeit, als Bewegung und Arbeit: auch die reine Luft ist sehr heilbringend, und in einer stillstehenden, oder sonst verdorbenen Luft, kann man sich herzhaft auf allerlei Krankheiten und Unpäßlichkeiten gefaßt

המוכן יותר להבריאות וטוב הלבב, הוא רוח השדה אשר ברכו ה׳; ויתרגל לרחוץ כל גופו בצוננים או בפושרים, והמרבה משובח; וכן דברים רבים ימָצאו בספרי הרפואות· גם שמעתי חכמים אומרים, כי ראש כל המחלות והנגעים והפשעים הן הזמה ומחשבות זמה· וכי כן אמרו חכמי התלמוד ז״ל: הרהורי עבירה קשין מעבירה, וכי התעבות האלה משחיתים ומחלישים במאוד כח האד׳ ובינתו ודעתו עד לכלה; אבל לא הבנתי מה זה ועל מה זה ופורש אין לי· והאדם אשר יתנהג כן לא יבוא לידי חולי ולא ימות בלא עתו· גם מהחובות האלה שלא יחזיק אדם עצמו לרשע, ולא יסגף ולא יענה גופו לחנם, ולא יפזר כספו יותר מהראוי; גם ללמוד מלאכה או חכמה להחיות את נפשו, כאמרם

---

machen. Die beste Luft ist ohnstreitig die Landluft; man gewöhne sich an öfterm kalten oder lauen Bade. Auch habe ich von sehr weisen

incurables; celui le plus salutaire, est l'air de la campagne l'habitude des bains est encore très-salutaire. Dans ces devoirs de sa propre conservation il est encore compris de ne pas avoir mauvaise opinion de soi-même; de ne pas se macérer le corps mal-à-propos et d'éviter la prodigalité; ils comprennent également l'obligation d'apprendre un métier ou quelque autre moyen honnête de sustentation; et nos Rabbins ont dit: " Quiconque ne fait

---

Leuten gehört, daß eine Hauptquelle vieler unheilbaren Krankheiten, Schaden und Verbrechen: unzüchtigen Gedanken wären, und das dies die Bedeutung des Talmudischen Satzes sey: » Gedanken zu einer Sünde sind schlechter als die Sünde selbst », und daß eine solche Verdorbenheit die physischen und moralischen Kräfte überaus schwäche; ich verstehe aber die Meinung davon nicht. — Wer das Gesagte also befolgt, ist sicher gesund zu bleiben, und nicht vor seiner Zeit zu sterben. — Auch gehört zu diesen Pflichten, sich selbst für keinen Bösewicht zu halten, sich nicht umsonst zu peinigen und kasteien, nicht verschwenderisch mit seinem Gelde umzugehen; besonders, ein Handwerk, oder sonst irgend einen rechtlichen Nahrungszweig zu erlernen, denn unsere Talmudisten sagen ausdrücklich: » Wer seinem Kinde kein Gewerb

ז״ל: מי שאין מלמד בנו אומנות, כאילו מלמדו ליסטס; ואמרו עוד: יפה תורה עם דרך ארץ, שיגיעת שניהם משכחת עון, ושבחו מאוד עבודת האדמה וכי היא תפארת לעושיה, ורוב חכמי התלמוד ז״ל היו בעלי אומנות ועובדי אדמה; - גם מדות ההסתפקות ושקט ההפעליות כהכעס אשר בחיק כסילים ינוח, או היגון נחלת קטני אמונה וכיוצא בהם, מלבד אשר התורה תצוה עליהם הנה גם הם טובים מאוד להבריאת ושומר נפשו ירחק מהפכם; וכן דברים רבים יבוקשו בספרי המוסר והרפואות. ד. לא הזכרת מאומה מסגולות ונחשים

---

lehrt, bestimmt es dadurch zum Betrüger; » sie sagen auch anderwärts: » das Studium des » Gesetzes ist nur schön, mit einem sittlichen Ge- » werbe verbunden »; vorzüglich rühmen unsere Weisen den Ackerbau sehr, und die meisten Talmudisten waren selbst Handwerker und Ackersleute. — Die Genügsamkeit und Gemüthsruhe gehören auch in diese Rubrik;

„ pas apprendre une profession à son fils, „ le destine tacitement au brigandage, " et ils ont dit encore : "L'étude de la morale „ est belle, réunie à l'industrie ; car leur „ réunion seule fait oublier toute idée mal- „ honnête ;" ils louent principalement l'agriculture, et eux-mêmes ont été pour la plupart artisans ou agriculteurs. Il est encore très-avantageux à la santé de se contenter de son état et de ce qu'on a, et de réprimer ses passions, particulièrement la colère et la tristesse, appanages des esprits bornés et des têtes faibles ; d'ailleurs elles sont déjà défendues par la religion. Il y a encore bien d'autres choses à observer, qu'on trouve dans les livres de médecine et de morale.

R. Mais tu ne fais nulle mention de vertus

---

so sind z. T. Habsucht, Zorn, Traurigkeit u. s. w., der Gesundheit sehr Nachtheilig, das Gesetzwidrige bei Seite gesezt. Es ist übrigens noch vieles über diesen Gegenstand zu sagen, welches in den Werken über Moral und Gesundheit nachgeschlagen werden muß.

R. Du hast aber von Sympatien, geheimen

וסכנות, כמו לעשו׳ או לא לעשות הדבר הזה במלוי הירח או במעוט הירח ודברי׳ רבים הדומים להם ?

ת. מנסה אדוני אותי; אבל ידעתי גם ידעתי שכל הדברים האלה אסורים בכל אסורי תורה, כי כתוב: לא תנחשו ולא תעוננו; ומאוד החמירו חכמז״ל בכל הדברים האלה והדומים להם ·

ר. ומה היא המצוה אשר בה תלוים כל החובות ?

ת. תלמוד תורה, כי אם לא ילמוד איך יעשה, ואיך יעזוב ! וכן אמרו הכז״ל; תלמוד גדול שמביא לידי מעשה ·

ר. ואמתי אדם חייב בה ?

Kräften und mehreren solchen Dinge, zu sprechen vergessen? so zum Beispiel, ob mann dies oder jenes in Voll = oder Neumond thun, oder nicht thun soll?

S. Sie belieben mich auf die Probe zu stellen; ich weis aber sehr gut daß alle dergleichen Alfanzereien uns ausdrücklich verboten sind, denn es heißt: » Ihr sollt keinen Aberglauben trei-

occultes, ni de sympathie comme par exemple : de faire ou ne pas faire telle ou telle chose, à telle ou telle époque, etc. ?

D. Toutes ces sortes de choses nous sont aussi sévèrement défendues que tout autre péché, car il est expressement dit : « Vous ne ferez » aucune espèce d'augures ni de superstition, » et nos rabbins ont encore fortement parlé contre de pareils usages.

R. Quel est le devoir dont dépendent tous les autres devoirs ?

D. C'est l'étude de la loi et de la morale, car ne les connaissant pas, on ne saurait les pratiquer, c'est ce qu'ont dit aussi nos Rabbins : " L'étude est essentielle, favorisant la „ pratique."

R. Y a-t-il un tems déterminé pour cette étude ?

---

ben, und nicht Zeichendeuten; « unsere Rabbinen haben uns auch sehr vor solche Dinge gewarnt.

R. Gibt es eine Schuldigkeit wovon alle übrigen abhängen ?

S. Ja, das Studium des Gesetzes, und der Moral; denn wenn man nichts lernt so kann man nicht wissen was man thun oder nicht thun solle ! Der Talmud sagt auch: Das Studium ist sehr wichtig; den es bringt zur Ausübung.

R. Wenn hat man diese Grundpflicht ?

ת. תמיד אם יפנה, שנאמר: והגית בה יומם ולילה ׃

ר. איך הוסיפו חכז״ל על דברי תורה ועברו על: לא תוסיפו עליו ולא תגרעו ממנו ?

ת. לא הוסיפו מאומה, כי הדברים אשר אמרו לנו הם פירושי מצות התור׳ אשר בלעדיהם לא יובנו רוב מצותיה איך נעשם, ומקובלים היו הפירושים האלה בידיהם כהתורה עצמה מאבותם ומרבותם, כל החכמים מפי כל החכמים, וכל ישראל מפי כל ישראל עד משה רבינו ע״ה; מלבד הדברים אשר אמרו הם עצמם שהם סיגים וגדרים; ופירושים האלה נקראים תורה שבעל פה וכתורה שבכתב תחשב כי ממעין אחד ינבעו ואחת היא קבלתם: דור מפי דור ׃

S. Beständig, wenn man kann, denn es heißt: »Denk darin Tags und Nachts nach.«

R. Wie haben aber unsere Talmudisten etwas zum Gesetze hinzufügen können, da es doch ausdrücklich heißt: Ihr sollt weder hinzusetzen noch vermindern?

D. On doit étudier dans tous ses loisirs, car il est dit: "Tu y méditeras jour et nuit."

R. Mais dis-moi comment est-ce que nos Rabbins ont pu ajouter à la loi, tandis qu'il est écrit: vous n'y ajouterez ni en diminuerez rien?

D, Ils n'ont rien ajouté, mais ils nous ont transmis l'explication de la loi, qui leur avait été transmise par leurs maîtres, à ceux-ci par les leurs et ainsi de suite de génération en génération jusqu'à Moïse, et sans cette tradition nous ne saurions nous y prendre pour la plupart des ordonnances, qui ne sont qu'indiquées; ils ont cependant renchéri bien des fois sur la loi, ce qu'ils ont appelé les barrières de la loi et ce qui a été géneralement adopté.

S. Um Verzeihung, sie haben nichts hinzugesetzt, sie haben uns bloß die von Zeitalter zu Zeitalter, bis Moses zurück mündlich überlieferten Erklärungen der Gesetze, mitgetheilt; jedoch außer mehreren Synodalgesetzen, die sie selbst als solche unter dem Namen Zäune gegeben haben, weil sie wie ein Zaun den Garten des Gesetzes hüten sollen; keines wegs aber in der Absicht eines eingriffs in die heiligen Gesetze.

ר. ואי זה היא עטרת כל המדות הטובות!

ת. האמת, שכל המתרגל שלא לשקר אף בדבר מה לא במהרה הוא חוטא; וכן כתוב כן מדבר שקר תרחק; ואומר: דובר שקרים לא יכון לנגד עיני; ואמרו חכמינו ז"ל: אמת חותמו של הקב"ה ·

ר. החמו כל החובות?

ת. לא הגדתי מהם כ"א ראשי דברים והאיש הירא אלקים ויבקשם מעל ספר: אבל יש עוד אשר מהם לא אמרתי מאומה ובתחלת ההבטה לא יֵרָאו חובות, אמנם נכוחים הם למביני' וישרים למוצאי דעת; אפס גם מזה רק קצהו אראה; והם: א, הטהרה בגוף ובדברים, רצוני לאמר: שיהיו גופו ומלבושיו ודבריו

R. Was ist wohl die Blume aller Tugenden?

S. Die strenge Wahrheitsliebe; denn wer sich gewöhnt nie die geringste Unwahrheit zu sagen wird gewiß nicht so bald sündigen; und so heißt es auch: «Entferne dich von aller Unwahrheit!» und anderwärts: » Wer unwahr spricht, kann „ nie gerecht vor mir seyn." Unsere Weisen sagen: " Wahrheit ist das Siegel des allerhöchsten.

R. Quelle est la fleur de toutes les bonnes qualites? La veracité; celui qui ne ment jamais, même dans les choses les plus indifférentes, ne péchera pas de si-tôt, aussi il est écrit : » Tu écarteras tout ce qui n'est pas vrai ;» et il y a encore :» Celui qui ne dit pas la » vérité n'est jamais juste devant moi ; » et nos sages ont dit :« La verité est le cachet de l'Eternel. »

D.

R. As-tu cité tous les devoirs?

D. Je n'en ai cité que des exemples, l'homme pieux étudiera les autres dans la loi. Cependant il y en a dont je n'ai fait aucune mention et qui aux yeux de bien des personnes ne paraîtront pas même des devoirs, tandis qu'ils sont très-essentiels ; je citerai quelques exemples: 1º., la propreté, la modestie dans les paroles,

---

R. Hast du sonst keiner Pflichten mehr zu erwähnen?

S. Ich habe von allen nur einzelne zum Beispiele angeführt; der Gottesfürchtige wird sie schon in den gehörigen Schriften zu finden wissen; indessen habe ich doch von einigen noch gar nichts erwähnt, die selbst in dem ersten Blicke gar nicht als Pflichen gelten könnten, so wichtig auch übrigens ihre Folgen sind; 1tens, die Reinlichkeit des Körpers und der Ausdrücke,

נקיים ואל יוציא מפיו דברי נבלה, ואמרה
התורה: קדושים תהיו לאלקיכם?
ונאמר: והייתם קדושים כי קדוש אני:
ואמרה עוד: ולא יראה בך ערות דבר;
ואמרו רז"ל: לעולם יספר אדם בלשון
נקיה; -ב', דברים אשר המון העם דשים
בעקב והם עומדים ברומו של עולם,
ואתן משל: אבק רבות, והוא שיחניף
או יתן מתנות אל רעהו בטרם ישוה
ממנו; וכן: אבק לשון הרע; אמרו
החכמים: מאי אבק לשון הרע? שלא
יאמר אדם לחברו המבקש גחלים
בוערות: לך אצל פלוני ושם תמצא
אש תמיד, לרמז כי הפלוני ההוא

---

nehmlich: seinen Körper rein zu halten, sich reinlich zu kleiden, keine freche oder niedrige Worte fahren zu lassen, 2c.; die Bibel spricht: »Seyd heilig, denn ich bin heilig«; und an einer andern Stelle: »Es soll durchaus nichts Schimpfliches bei dir gesehen werden; und unsere Talmudisten sagen: »Immer soll man sich auf eine ehrbare Art ausdrücken;«– 2tens, Dinge über die ebenfals der gemeine Mann wegzusehen

ainsi le corps et les vêtemens doivent toujours être propres et jamais rien de bas ne doit souiller les lèvres; notre loi dit: vous serez saints devant votre Dieu;» et ailleurs: « Il ne sera vu sur toi rien de méprisable» ; et nos Rabbins disent : « On doit toujours „ s'exprimer honnêtement :» 2°. Des objets indifférens en apparence, et qui proviennent d'une source criminelle, par Ex. : l'ombre de l'usure, selon l'expression de nos Talmudistes, comme de flatter ou de faire des présens, afin qu'on nous prête dans quelque tems; ou l'ombre de la médisance; dire, par Ex., à quelqu'un qui cherche du feu: *allez chez un tel, vous en trouverez toujours*, pour faire allusion qu'on y aime la bonne chère; de même on ne doit pas inviter quel-

---

pflegt, z. B. das was unsere Rabbinen unter den Namen Wucherstaub verbieten, nehmlich einem zu schmeicheln oder Geschenke zu geben, damit er einst leihe; eben so was der Talmud unter den Namen Verleumdungsstaub untersagt, z. B, wenn jemand Feuer will, darf man nicht sagen: gehe in dieses Haus, da findest du immer Feuer die Menge, um jenem zu verstehen zu geben, daß man da viel ißt; ins gleichen darf man keinen einladen, wenn man im voraus über-

זולל וסובא, וכן אל יאמר אדם אל רעהו: אכול עמי בצהרים והוא ידע שלא יאכל, או שסעודתו איננה מספקת וזה נקרא גניבות דעת, ואסרו חכמים לגנוב דעת כל אדם בכל דבר, כ"א תמיד פיו כלבו; ומכלל זה שלא יאמר דבר הנשמע לשני פני' להטעות או להתעות את רעהו: וכן כל הדומה לזה; - ג', דרך ארץ עם בני אדם, שיתנהג כפי מנהג המדינה בדרך יקר ולכבוד הבריות, וללך בדרך אנשים מכובדי' וחכמים במאכלו ובמשתיו בשכבו ובקומו ובלכתו בדרך ובמלבושיו ודומיהם, ונמצאים כאלה לרוב בדברי אנשי התלמו' ז"ל; וכל זה נכלל בפסוק:

---

zeigt ist, daß es jener nicht annimmt, oder wenn die Mahlzeit nicht hinreichend ist, dieses heißen unsere Weisen: » Gedankenraub, welches sie überhaupt, und gegen alle Menschen ohne Unterschied verbieten, sondern man soll immer reden wie man denckt, worunter auch verstanden wird, keinen durch eine Zweideutigkeit irre zu

qu'un, quand le repas n'y suffit pas, ou que l'on est persuadé que l'offre ne sera pas acceptée; c'est ce que nos Rabbins appellent: *vol d'opinion*, et ils ont absolument défendu d'en imposer à qui que ce soit et en quoi que ce soit, mais il faut que les lèvres soient toujours en harmonie avec le cœur, et qui comprend aussi de ne jamais dire une équivoque, dans le dessein d'induire en erreur ou de tromper; 3°., le savoir vivre, comme d'imiter toujours les usages honnêtes du pays où l'on est, d'être poli envers tout le monde, de se conduire toujours comme les personnes respectables, dans toutes des actions et dans ses vêtemens, etc.; nos Rabbins en ont parlé au long; d'ailleurs cela est compris dans l'ordonnance: « Tu feras ce

---

führen u. d. g. mehr. – 3tens Sittlichkeit gegen alle Menschen, alle nicht unehrbare Gebräuche eines Landes mit zu machen, jeden zu ehren, sich in seiner Kleidung, am Tische, und in seinem ganzen Thun und Lassen, anständig zu benehmen; dies alles findet man im Talmud ausführlich beschrieben, auch sind sie in dem Vers: « Thue was

ועשית הטוב והישר בעיני ה׳ אלקיך ,
ובפסוק: ולא יראה בך ערות דבר:
ואמרו חכמינו ז״ל הרחק מן הכעור
ומן הדומה לו ·

ר. איזה פסוק כלל גדול בתורה ?

ת. שויתי ה׳ לנגדי תמיד ·

ר. מה המה ארבעה עמודי העבירות ?

ת. השקר, הבטלה, רום הלבב ומחשבות
זמה; אלה מאלה יתפרדו ומאלה יולדו
כל תועבות ה׳, כמו מן השקר יסתעף:
לשון הרע והרכילות ודומיהם; מן
הבטלה: השקר והרעבתנות והשכרות
והקמצנות והפזרון והזמה ודומיהם
מן רום הלבב: הקנאה ושנאת חנם
והחמה ואחיהם ותולדותיהם; מן-

---

dem Ewigen deinem Gotte gefällt und recht ist », und in jenem: « Daß nichts, schimpfliches bei dir gesehen werde », enthalten. Unsere Gelehrten sagen: entferne dich vom Häßlichen, und was ihm ähnlich siehet.

R. Was ist das vor ein Vers der so viel enthält ?

S. « Der Ewige ist mir stets vor Augen. »

R. Was sind die vier Hauptquellen des Lasters?

« qui est beau et juste aux yeux de l'Eternel » ton Dieu, » et dans cette autre : « Que » rien de méprisable ne soit vu sur toi : » nos sages ont encore dit : « Fuis la bassesse » et tout ce qui y ressemble. »

R. Quel est ce verset de l'Ecriture sainte qui renferme un très-grand principe?

D. « *L'Eternel est toujours présent à ma pensée.* »

R. Quelles sont les quatre sources de tous les vices?

D. Ce sont : le mensonge, l'oisiveté, l'orgueil et les pensées impures; elles s'engendrent mutuellement et enfantent beaucoup d'autres vices; ainsi, par Ex., le mensonge donne naissance à la médisance, à la calomnie, etc.; l'oisiveté enfante le mensonge, l'avarice, la prodigalité, la débauche, etc.; l'orgueil engendre l'ambition, l'envie, la jalousie, la haine, l'emportement, etc.; les pensées impures pro-

---

S. Die Lüge, der Müßiggang, der Hochmuth und die unkeuschen Gedanken; sie erzeugen sich selbst einander, und erzeugen alle Unthaten; so entspringt z. B. von der Lüge: die Verleumdung, die Nachrede, und andere mehr; von dem Müßiggange, die Lüge, die Gefräßigkeit, die Völlerei, die Filzigkeit, die Verschwendung die Unkeuschheit rc.; von dem Hochmuthe: Neid, Eifersucht, ungegründeter Haß, Jähzorn, rc.

מחשבות זמה: הקנאה והאכזריות והכעס והבטלה וכמוהם ·

ר. אמרת כי אין רע מאת הטוב והמטיב וכי כל רע לטובה הוא, ומה טובה יש במדות הרעות?

פ. אין מדה רעה בעולם, כולנה טובות הנה, רק שבני האדם יהפכו אותן לרע·

ר. הטעם דבריך בני!

פ. כל בני האדם יהיו במעמדים שונים והפכים פעם אחר פעם, וע"כ נתן לנו הקב"ה מדות טובות שונות והפכיות להשתמש בהן כפי המעמד העתי; ואתנה עדי: נתן לנו מדת האמת להשתמש בה תמיד; אבל פעמים

---

von unkeuschen Gedanken: der Neid, die Eifersucht, Zorn, Müßiggang ꝛc.

R. Allein du sagtest, von dem Allgütigen komme nichts Böses und daß alles zu unserm Besten wäre; was kann aber für Gutes von lasterhaften Neigungen entstehen?

M. Es gibt keine lasterhafte Neigung, alle Neigungen sind gut, die Menschen gebrauchen sie nur manchmal fehlerhaft.

duisent la jalousie, l'envie, la cruauté, la colére, la fainéantise, etc.

R. Mais tu as dit qu'aucun mal ne provenait du Très-Haut, quels biens produisent donc les vices auxquels nous sommes portés?

D. Il n'y a à proprement parler point de vices, ce sont de bonnes qualités dont on abuse quelquefois.

R. Explique-toi, mon ami!

D. Les hommes se trouvent souvent dans différentes circonstances fréquemment opposées, c'est pourquoi le Seigneur nous a donné des affections aussi opposées, afin de nous en servir selon les circonstances; par exemple: nous avons la verité en partage pour nous en servir continuellement; cependant souvent pour sauver la vie à un inno-

---

E. Erkläre dich, mein Sohn!

S. Der Zustand und die Leibesbeschaffenheit des Menschen, folglich auch seine Empfindung, wechseln beständig; eben deswegen hat uns der gütige Schöpfer entgegengesetzte Neigungen gegeben, damit wir jede den Umständen gemäß gebrauchen; ich gebe ein Beispiel: Wir haben die Neigung zur Wahrheit die wir immer gebrauchen sollen; es kann aber auch geschehen,

רבות נוכל להציל איש נקי מיד מכהו ולעשות שלום בין איש לרעהו ודברים גדולים אחרי', בהעלם האמת או גם בשקר אשר לא יזיק, ע"כ נתנה לנו גם מדת השקר, ורק איש בליעל ישתמש בה לרע; נתן לנו מדת הפזרנות לפזר כספנו להציל צדיק ממות ולכבד אב ואם וכאלה; גם נתן לנו מדת הכילות לקבץ כסף לפדיון שבוים, ולפרנס אשתו ובניו ולא לבא רידי עניות, ורק חסר תבונה ולב יהיה פזרן או כילי; וכן בכל יתר המדות:

כ. שמחתני בדבריך: אבל הגד נא לי, הלא חסד אל כל היום, האם לא הניח לנו דרך לתקן את מעוינו?

---

daß wir durch Verhehlung der Wahrheit oder eine an sich unschuldigen Unwahrheit, einen Unschuldigen retten, zwischen zwei Feinde Frieden stiften können, u. d. g. wichtigen Dinge mehr; wir haben also auch diese Fähigkeit, um sie tugendhaft zu gebrauchen, und nur der Thor oder der Niederträchtige gebraucht sie zu bösem; — wir sind geneigt zur Freigebigkeit um Noth-

cent, ou pour faire la paix entre deux ennemis, ou enfin pour toute autre chose semblable, nous avons la faculté de faire le bien en cachant la vérité, ou en employant un mensonge inuocent, au lieu que le méchant ne se sert de ce vice que pour faire le mal, nous avons encore la faculté d'être prodigues pour arracher le juste à la misère, pour honorer nos parens etc.; mais aussi nous pouvons être avares en voulant amasser de l'argent pour les objets mentionnés ou toute autres bonnes œuvres, et seulement celui qui manqne d'esprit ou de cœur sera prodigue ou avare. Il en est ainsi pour toutes les autres facultés.

R. Très-bien, mon fils. Dis-moi présentement, puisque l'Eternel est souverainement bon, ne nous a-t-il pas donné un moyen pour réparer nos fautes?

---

dürftigen zu unterstützen, Vater und Mutter zu ehren u. d. g.; wir können aber auch um für eben diese Zwecke Geld zu sammeln, geizig seyn; nur der Vernunft- oder Herzlose ist verschwendrisch oder geizig, und so ist es mit allen entgegengesetzten Affekten.

R. Vortrefflich. Sage mir nun, da doch des Schöpfers Güte unendlich ist, hat er nun gar zu keinen Weg um unsere Missethaten wieder gut machen, offen gelassen?

ש. הניח לנו בחסדו הגדול דרך התשובה ׃

ר. ומה היא ?

ש. יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו וישב אל ה׳ ויודה על פשעיו ויגמר בלבו שלא לעשותם עוד ויבקש עליהם סליחה ויעשה בתחלה הפך כל מה שעשה, אם חטא למשל: ברדיפת הכבוד, יברח מן הכבוד עד קצה האחרון, ויהיה חטאו תמיד בין עיניו עד שיוטבע היושר בלבו ואז יתוכך לשוב אל דרך הממוצע אשר היא תמיד דרך הישרה כאשר אמרתי כבר; וכאשר יעשה כזה יחנן אותו אלקים ונסלח לו ׃

ר. האם התשובה תועיל תמיד ?

S. Ja, die Bekehrung.

R. Was muß man dazu thun?

S. Der Sünder verlasse seine schlechten Wege, bekenne seine Sünden, nehme sich fest vor sie nicht zu wiederholen, bitte den Schöpfer für das Vergangene um Verzeihung, thue eine Zeit lang gerade das Entgegengesetzte von dem was

D. Il nous a laissé par sa miséricorde, la voie de la conversion.

R. Que faut-il faire pour cela?

D. Que le méchant quitte sa route et ses pensées, qu'il se tourne vers l'Eternel, qu'il avoue ses fautes et se résolve fermement de ne plus y retomber; qu'il demande pardon au Seignenr pour le passé et fasse pendant quelque tems tout le contraire de ce qu'il avait fait, comme par Ex., s'il avait eu beaucoup d'ambition, il doit fuir d'abord toute espèce d'honneur, qu'il se représente toujours son défaut, jusqu'à ce qu'il soit entièrement déraciné de son cœur et alors il doit reprendre le milieu, qui est le meilleur en tout; or, s'il en agit ainsi, le Seineur lui pardonnera.

R. La conversion est-elle toujours efficace?

---

er gethan hatte, damit es besser entwurzelt werde, als z. B., wenn er aus Ehrgeitz gesündigt, so fliehe er einstweilen jede Ehrenbezeugung, er verliere dabei nie seinen Fehler außer Augen, bis die Rechtlichkeit in sein Herz Wurzel gefaßt habe, alsdann kehre er wieder zur goldnen Mittelstraße zurück; solcher Maßen wird ihm der Schöpfer gewiß vergeben.

R. Hilft die Bekehrung immer?

ת. תמיד; חוץ מהשב ועונותיו בידו,
והאומר אחטא ואשוב·

ר׳ האם לא נתאחד יום בשנה לשוב
מפשעינו ולכפר עליהם?

ת. אין מועד לתשובה, בכל עת אשר ישוב
ה׳ ירחמהו; אבל בחסדי ה׳ הגדולים,
אחד לנו יום בשנה לכל קהל עדת
ישראל למען עוררינו משנתינו, כי אין
דומה התעוררת עצמו להתעוררת
הקהל כאחד, ורבים אשר מוטבעים
בעבודתם ובמלאכתם כל השנה ולא
נתנו לב לשוב, כי תרדמה נפלה עליהם,
יקיצו ביום הזה משנת סכלתם, ובפרט

S. Immer; außer wenn er seine Fehler nicht wirklich verläßt, oder wissentlich sündigt mit der Absicht sich nachher zu bekehren.

R. Ist nicht ein Bußetag zur Vergebung unserer Sünden bestimmt?

S. Buße hat keine bestimmte Zeit, wenn man seine Fehler herzlich bereuet, vergibt der Ewige; allein durch seine unerschöpfliche Güte, hat er der

D. Toujours ; excepté si l'on se convertit des lèvres sans quitter réellement son défaut, ou quand on dit : je pécherai et je me corrigerai.

R. N'y a-t-il pas de jour fixe pour notre conversion et le pardon de nos péchés?

D. Il n'y a point de tems fixe pour la conversion, et chaque fois que l'on retourne au Seigneur, on peut s'attendre à sa miséricorde ; mais par cette même miséricorde, il a donné un certain jour à toute la communion Israëlite, afin de nous éveiller de notre sommeil, car l'exemple fait un grand effet sur chacun en particulier, et beaucoup de ceux qui sont absorbés toute l'année dans les soins de leurs affaires ou de leurs travaux, se réveilleront ce jour-là de leur assoupissement, d'autant

---

israelitischen Gemeinde einen Tag im Jahre bestimmt, um uns aus unserm Schlafe zu erwecken, denn die Anregung einer ganzen Gemeinde ist bei weitem wirkender, als eine Selbstregung ; zudem sind die Meisten das ganze Jahr in Sorgen und Geschäften versunken und die Besserung fällt ihnen gar nicht bei, dieser Tag wird sie aber um so mehr dazu ermuntern, da wir uns an dem-

כי נענה את נפשותינו ביום הזה ואז
כל מחשבות הבל כצל יעבורו ; ועל כל
פנים יהיה כל קהל ישראל יום אחד
בשנה בלי עון ; - והיום הזה הוא יום
הכפורי׳ בעשור לחדש השביע׳, כאמור.

ה. האם יום הכפורים יכפר בכל ענין ?

פ. כמו התשובה בכל הימים, רצוני לאמר :
בתנאי אם יגמר בלבו שלא ישוב לסורו
עוד, ולא יאמר : אחטא ויום הכפורים
מכפר ׃

ה. האם יום הכפורים ושאר התשובה
מכפרים על כל העבירות ?

---

selben kasteien müssen und daher alle thörichten und eiteln Gedanken sich in ihrem Schatten zeigen; in allen Fällen ist übrigens fast die ganzen jüdische Gemeinde einen Tag im Jahre ohne Sünden; – dieser Tag heißt der Versöhnungstag, es ist der zehnte Tag im siebenten Monate wie es geschrieben stehet.

plus que c'est un jour de jeûn absolu, où tous les désirs illusoirs s'évanouissent comme la fumée; d'ailleurs la communion entière est un jour de l'année, sans péché; – ce jour s'appelle le *jour d'expiation*, il est fixé au dix du septième mois.

R. Est-ce que le jour d'expiation efface les fautes dans tous les cas?

D. Comme le repentir de tout autre jour, savoir: à condition qu'on se propose irrévocablement de ne plus retomber dans sa faute, et qu'on ne se dise pas: je pécherai et le jour de pardon me reconciliera.

R. Ce jour-là efface-t-il indistinctement tous les péchés?

R. Versöhnt dieser Tag in jedem Falle?

S. So wie die Reue an jedem andern Tage mit dem Beding nehmlich, daß man sich fest entschließe seinen Fehler abzulegen und nicht in der Voraussetzuug der Versöhnung, fündige.

R. Vergeben der Versöhnungstag oder eine sonstige Bekehrung, alle Sünden ohne Unterschied?

ת. רק על העבירות אשר בין אדם למקום; אבל אשר חטא לרעהו, לא יֵרָצֶה כי אם בהרצות חבירו ותשובה כאחד, ואלה השנים לא יתפרדו ׃

ר. שמחתני מאוד בני במענייך ואקוה שתהיה לבן חיל · אך בני שמע בקולי יצפון לבך אמרי ואל תטוש תורתי, כי כל דברי לטוב לך כל הימים ומה בצעי בצדקך אם לא כי ישיש לבי להטיבך באחריתך!

ת. דבר אדוני כי שומע עבדך; הכינותי לבי ורעיוני להקשיב למצותיך, לפקודיך צמאה נפשי ובצדקתך חייני ׃

S. Nur die Vergehungen gegen den Schöpfer; die gegen seinen Nebenmenschen aber: können nicht anders als mit der herzlichen Verzeihung des Benachtheiligten, vollkommener Entschädigung und Bekehrung zugleich, ausgesöhnt werden.

R. Du bist sehr gut bestanden, mein Freund! und ich hoffe daß einst etwas Rechtes aus dir werden

D. Seulement ceux commis envers le Seigneur; mais quand on manque envers son prochain, il faut outre le repentir, le contenter et obtenir son pardon, et cette dernière condition est de rigueur.

R. Tu as très bien répondu, mon enfant, sur tous les articles, et j'espère que tu seras un honnête homme. Mais écoute-moi mon enfant; que les préceptes que je vais te donner encore, ne s'effacent jamais de ton cœur, c'est pour ton propre bien, car je n'y ai d'autre interêt que ton bonheur et ton salut.

D. Parlez Mr. le Rabbin, vos paroles me sont bien chères.

---

wird; in dieser Hoffnung, will ich dir noch einige gute Lehren geben, die ich dir recht einzuprägen bitte; ich verlange nur dein Glück; und was für Vortheil könnte ich davon haben außer der Freude, daß es dir zuletzt wohlergehe!

S. Reden sie mein Herr, mich durstet nach Ihren weisen Lehren; sie werden gewiß nie in meinem Herzen erlöschen!

ד. דע לך בני הנחמד והנעים כי ראשית חכמה יראת ה׳; צא ולמד שהאדם ההם והישר אף אם רק הוא מכל מדע וחכמה, הוא נערך ונחמד מאוד בעיני כל אדם; ואם בכל בינה ומדע השיג ידו ואין בו מדות טובות, אין בו חפץ; ע״כ תלמוד החכמה והמוסר טובים מאוד מתלמוד כל ידיעות העולם, ויותר שילמוד חכמות מבלי קחת מוסר, יוסיף חטאת על פשע וטוב ממנו הנפל; וזה מאמר חכז״ל: זכה, נעשה סם חיי׳; לא זכה, נעשת סם המות, כי ישתמש בחכמתו לנבלה ולערמה ועל זה צעק הנביא לאמר: חכמים הם להרע, להטיב בל ידעו. ע״כ אל תט ימין ושמאל מדרכי המוסר והחכמה והיה מתאבק בעפר רגלי חכמים יראי ה׳ ותלמידיהם, כי הם יורוך הדרך אשר תלך בה והמעשה אשר תעשה. אמנם אחוז בזה וגם מזה אל תנח ידיך, אם למדת חכמה ומוסר רד גם אל עמקי יתר החכמות אם תוכל, וביותר שרבות מהנה יוסיפו יראת ואהבת ה׳ בלבך בראותך האותות הגדולות והנוראות על האדמה הזאת

R. Nun so wisse mein liebes Kind, daß die Gottesfurcht das Wesentlichste aller Weisheit ist: betrachte nur den rechtschaffenen und aufrichtigen Mann wie er, er mag übrigens noch so unwissend seyn, von allen Menschen geliebt und geschätzt wird; während der größte Kenner mit einem schlechten Karakter, herzlich von jederman verachtet und gescheuet wird; darum ist auch das Studium der Weisheit und Moral bei weitem jedem andern vorzuzie-

R. Sache donc, mon cher fils, que le principe de toute sagesse, c'est la crainte de Dieu; tu verras toujours que l'homme probe et juste, d'ailleurs, même le plus ignoraut est toujours, aimé et estimé de tout le monde, tandis que le plus grand savant dépourvu de ces précieuses qualités est méprisé; préfère donc l'étude de la sagesse et de la morale à tout le reste, car augmenter ses connaissances sans en devenir meilleur, c'est déjà empirer; aussi nos sages ont-ils dit: « L'étude est le baume » de la vie, si elle sert à améliorer les mœurs, sinon c'est » un vénin mortel. » Attache-toi toujours aux sages et aux hommes pieux, afin de suivre leur exemple. Cependant ne laisse pas de t'occuper aussi d'autres connaissances, d'autant plus qu'elles augmentent le respect et l'amour de Dieu par la contemplation des merveilles innombrables et continues, depuis ce point exige qu'on appelle la terre jusqu'aux sphères énormes qui l'entourent; aussi les sciences physiques rassurent-elles la morale, réjouissent le cœur

---

hen, denn hält die Besserung nicht gleichen Schritt mit den Kenntnissen, so geht man um ein Merkliches rückwärts: so sagen auch unsere Weisen » Ist der Mensch gut, so ist ihm das Studium ein » Lebensbalsam; wo nicht, ein Gift «; denn er gebraucht sein Wissen zu bösem. Befleiße dich also immer mein Sohn, der Weisheit und Moral, und suche beständig den Umgang der Weisen, wenn du anders im rechten Wege bleiben willst. Indessen, laß auch das Feld der übrigen Wissenschaften nicht unbebaut, besonders der Naturwissenschaften, welche die Ehrfurcht vor dem höchsten Wesen und die Liebe zu ihm sehr vermehren, das Herz erfreuen, die Vernunft schärfen und das Aug

אשר היא רק נקודה קטנה עד מאד נגד העגול הגדול
אשר יסוב אותה; לכן חכמות חקרי הטבע טובים
מאוד למוסר ולשמחת הנפש ולחדד עינינו ובינתנו;
ומה השתומם והשתאה, מה תקטן לעיניך, אם שאבת
מעט מחכמת הגלגלים כאשר תשא עיניך השמימה
וראית את הצבא הגדול והנורא הזה אשר מספר
גדלם ומרחקם יעברו מדמיונך והלאה, כל רבי רבבות
כאין נגדם, וכאשר תחשוב עוד כי כל הנפלאות
האלה רק בעינך החלוש תשיג; וכאשר תרד מרום
שמים אל תחתיות ארץ ותראה ע"י הזכוכית בריות
קטנות עד אין חקר ועד אין מספר אשר העש הקטן
הר גדול לנגדם, וכאשר תבין כי כל הדברים אשר
נעשו תחת כל השמים גם הרוח וגם הבהמות והחיות
והעופות והשקצים והרמשים גם קרבם גם חיצונם
מלאים בריות כאלה אשר לא ייראו לעינינו; אז תתמה
ותשתאה ותתבהל ותקרא בכל עוז: מה רבו מעשיך
ה' כלם בחכמה עשית, מלאה הארץ קניניך!

üben durch die Betrachtung erstaunlicher und unzählbarer Wunder auf dem kleinen Pünktchen, Erde genannt. Wie werden aber dein Erstaunen und Verwunderung zunehmen, wenn du in die Sphärenlehre dringest; wenn du deine Augen gen Himmel erhebst, und die unzählbare Menge ungeheurer Körper betrachtest, deren Größe und Entfernungen besonders, auch in den stärksten Kopf Schwindel erregen! Steigst du hernach von

et exercent nos facultés; et quel sera ton étonnement et ton admiration, combien tu paraîtras petit à tes propres yeux, quand tu seras initié seulement dans la sphérologie, quand tu leveras tes yeux au ciel et considéreras cette armée innombrable d'étoiles et de planètes dont la grandeur et la distance surpassent de beaucoup tout ce que l'imagination peut concevoir de plus gigantesque, et cependant ce n'est que ce que tu découvres par ta faible vue ! Puis en descendant des hauteurs infinies de l'Ether sur la surface de la terre et découvrant à l'aide du microscope un nombre infini d'animalcules en comparaison desquels ce que tu connais présentement de plus petit, est un géant énorme; et considérant ensuite que presque tout ce que nous voyons, même les plus petits animaux sont extérieurement et intérieurement garnis de tels animalcules qu'on ne saurait les découvrir à la simple vue: c'est alors que ton étonnement et ton admiration redoubleront et plein d'enthousiasme, tu t'écrieras avec le roi prophête: "Que ta création est grande, ô mon Dieu! quelle sagesse! quelle plénitude! —"

---

der unabsichtbaren Höhe des Aethers zur finstern Erde herunter, so wird dein Erstaunen und deine Bewunderung gewiß nicht erkalten, wenn du durch das Vergrößerungsglas die zahllose Menge kleiner Thierchen entdeckest, gegen welche eine Milbe ein wahrer Riese ist; überlegst du ferner daß alles, selbst die kleinste Thierchen die du mit bloßen Augen entdeckst, innerlich und äußerlich mit noch kleinern besetzt sind, die von den größern ihre Nahrung ziehen; wirst du gewiß mit Kraft ausrufen: "Wie groß sind deine Werke, o Gott! welche Weisheit! welche Fülle!!!"

בני הנחמד השתדל מאוד לאהוב את רעך כי כמוך כמוהו צלם אלקי׳ הוא וכנשמתך נשמתו חצובה מתחת כסא הכבוד ואיך תבזה צלם אלקיך! — עבור על פשעיו וראה רק מעשיו הטובים, ודע כי כמוהו אנוש חלוש אתה ושלא תוכל להאמין בעצמך עד יום מותך כאשר אמרו חכז״ל; ואם תטיב במקצת ממנו פן יקרה דבר אשר הרע ממנו כי עמוק הלב אין חקר עין לא שזפתהו זולתי אלקים, הוא לבדו יודע נסתריו ופעמים רבות תחשוב כי הרע רעך והוא כון לטובה או היה אנוס מפני דבר מה אשר לא תדע; וב׳ עקרים גדולים נתנו חכז״ל, אמרו בחכמתם: הוה דן את כל האדם לכף זכות, ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו; פעמים רבות תחייב את חברך ואם היית במקומו, הרעות ממנו; ומקומו זה איננו רק המקום והזמן אשר הוא בו, כי אם כל הדברים הנעשים לו מעודו, ומזגו וכל אשר עלה על לבו מאז

Mein lieber Sohn! befleiße dich ja sehr deinen Nebenmenschen zu lieben, und vergiß nie, daß, so wie du, auch er, ein Abbild Gottes ist, daß seine Seele wie die Deine von einem hohen Orte entspringt! Und wie könnte dir das Ebenbild des Allmächtigen klein erscheinen! — Sieh also seinen Fehlern nach, betrachte nur seine gute Seite, und vergiß nie daß auch du ein schwacher Erdensohn bist, und dich auf dich selbst nicht bis in den Tod vertrauen kannst, wie unsere Talmudisten sagen; solltest du auch

wirklich

Mon cher fils, attache-toi toujours à aimer ton prochain, il est comme toi à l'image de Dieu, son âme est de la même source sublime que la tienne; eh! pourrais-tu jamais mépriser une telle image! excuse donc toujours ses fautes et les pardonne, ne vois que ses bonnes actions et n'oublie jamais que toi aussi tu es un faible mortel et que tu ne peux être sûr de toi-même jusqu'au jour du trépas, comme ont dit nos Rabbins; que si tu le surpasses en quelque bien, il pourrait arriver des circonstances où il te surpasserait de beaucoup, car les plis du cœur humain sont impénétrables, Dieu seul les connaît entièrement; ainsi il peut arriver très-souvent que tu crois pouvoir condamner ton prochain, quand son intention était bonne ou qu'il ait été forcé à cette action par des forces majeures qui ne sont pas venues à ta connaissance; aussi la sagesse de nos talmudistes nous a donné deux préceptes très-importants, le premier c'est: suppose toujours le bien dans une action équivoque; le second est: suspends ton jugement jusqu'à ce que tu sois dans les mêmes circonstances »; en effet, bien des fois on condamne son semblable et l'on aurait fait pis dans

---

wirklich etwas besser als er seyn, so könnten Umstände eintreffen, wo du vielleicht ärger wärest, denn die tiefen Falten des menschlichen Herzens sind dem Ewigen allein erforschlich; auch kannst du sehr oft für böse halten, was dein Nachbar gut gemeint oder wozu er durch eine dir unbewußte höhern Ursache genöthigt ward; unsere Weisen geben uns darüber zwei sehr wichtigen Regeln: Beurtheile einen jeden zu gutem, und beurtheile deinen Nebenmenschen nicht, bis du an seiner Stelle bist; in der That geschiehet es sehr oft, daß man jemanden verdammt, und doch hätte

כי כל זה יסיב עשותי או עזבו דבר; בוא וראה כמה נמנע מהאדם לדון את רעהו, כי איך תדע כל אשר עברו עליו מעולם וכל הנסתרות אשר עלו על לבו? ואיך תדע אם מזגו חם או קר או חזק או רפה, המעט אם רב?

עוד הבן ושמע לדברי רבותינו ז"ל: כל מי שרוח הבריות נוחה הימנו, רוח המקום נוחה הימנו, וכל מי שאין רוח הבריות נוחה הימנו, אין רוח המקום נוחה הימנו; ע"כ היה נוח לכל אדם ומקדים בשלומו; ואמר החכם: מענה רך ישיב חמה; היה ישר ונאמן בכל דבריך ובכל מעשיך; ואמרו חכז"ל: הן צדק, הן שלך יהא צדק ולאו שלך יהא צדק; ויותר ויותר הדקדק בזה עם בלתי ישראל, כי אז עונך כפול

---

man an seiner Stelle noch ärger gehandelt; — — unter dieser Stelle verstehet man aber nicht bloß den Ort und die Zeit, sondern alles was jenem je widerfahren ist, was er je gedacht, die Mischung seines Temperaments, weil all dieses auf das Thun und Lassen den größten Einfluß hat; — — schließe also von der Unmöglichkeit dies alles zu wissen, auf die, deinen Nebenmenschen zu beurtheilen!

Beherzige wohl die goldnen Worte unserer Talmudisten: »Wer bei den Menschen angenehm ist, ist es auch bei dem Schöpfer, wer es aber bei jenem nicht ist, ist es auch bei diesem nicht«; sey also gegen jeden gefällig und zuvorkommend, der Weise sagt: Eine gelinde

dans la même situation; et ces *circonstances* ne signifient pas seulement le tems et le lieu où s'est trouvé son semblable, mais encore, son tempérament ordinaire et sa modification au moment de l'action, tout ce qu'il lui était arrivé et tout ce qu'il avait pensé dès sa venue au monde, puisque tout cela influe éminemment sur ce qu'on fait et qu'on ne fait pas; — tu vois donc mon enfant l'impossibilité de juger par celle de connaître tout cela! —

Nos Rabbins ont dit: « Quiconque est agréable aux » hommes, l'est aussi à l'Etre-Suprême, et le contraire » au négatif »; sois donc complaisant et prévoyant envers tout le monde; le sage a dit: « Une réponse douce détourne la colère. „ Sois probe et véridique en tout, que ce que tu affirmes ou que tu nies réponde toujours à la vérité et surtout envers les personnes d'une autre religion, car alors tu pécherais doublement, d'abord par le péché en lui-même, et puis en profanant notre loi sacrée, car elles ne manqueraient pas de lui reprocher de permettre (ce dont le ciel nous préserve,) le vol, la fraude, la fausseté et le mépris de nos semblables, et elles calom-

---

Antwort stillt den Zorn." Sey rechtschaffen und aufrichtig in allen deinen Worten und Handlungen; unsere Rabbinen sagen: « Dein Ja und dein Nein seyen immer unverbrüchlich und der Wahrheit treu, vorzüglich aber, gegen einen Nichtjuden, denn alsdann wäre deine Sünde vielfach, weil außer dem Vergehen gegen deinen Nebenmenschen: du den heiligen Namen Gottes entweihest, indem der Nichtjude unser heiliges Gesetz beschuldigen würde als erlaubte es den Betrug und die Verachtung gegen einen Theil unserer Mitmenschen, und nicht er-

מכופל באשר מלבד העון אשר יקרך כאשר אם עשיתיהו לישראל, עוד נוסף עליו חלול השם הגדול והנורא כי יפערו פיהם לבלי חק על תורתנו הקדושה לאמר שתרשה חלילה הגניבה והעול והכזב והכזון לשום אדם ועל כל עדת ישרא׳ יוציאו שם רע לאמר: כי עדה רעה היא ואפס מהם צדיק וישר; והרי החמירו חכז״ל אף על גניבת דעת בלתי ישרא׳ ומלדבר עליו ת״עה ודברי כזב, ושארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימצא בפיהם לשון רמיה, ולא דבור הנשמע לשני פנים, כי אם כלבו כן, פיו נקי כפים, ובר לבב, הולך צדקות ודובר משרים שונא בצע ועולה וכל תרמית; ומה גדול עון איש הבליעל הלזה! כי אם לישראל יחטא לא יחטא כי אם לאחד; אבל אם לבלתי ישראל, יחטא נגד האיש ההוא ונגד כל קהל ישראל כי האיש אחד יחטא ועל כל העדה יקצופו כפעם בפעם מאז הגלינו מארצנו! מה יחרט ליום המות ומה יענה ליום חשבון! כי בעון בצעו נתן קהל עמו ללעג ולקלס בעיני העמים, לחרפה ולמשיסה; לא יאבה ה׳ סלוח לו כי אז יעשן אף ה׳ וקנאתי באיש

---

mangeln würde das ganze jüdische Volk als ein verworfenes und treuloses Volk, zu verschreien. Siehe nur wie sehr unsere Lehrer darauf dringen nicht einmal einem Heiden etwas aufzubinden, oder einen Gedankenraub an ihn zu begehen! — Ach! wie ungeheuer ist das Verbre-

nieraient toute la communauté d'Israël, en la traitant de secte corrompue et perverse; cependant nos Rabbins nous ont sévèrement défendu d'en imposer à un non-israélite, même par de simples paroles! — Que la punition d'un tel être abject doit être terrible! car en péchant contre un Israélite, il péche à l'individu seul, mais contre une personne d'une autre religion, il compromet toute une nation, puisque la faute d'un seul ne manquerait pas d'être imputée à toute la secte, comme cela nous est toujours arrivé depuis notre exil; que repondra donc ce pervers au terrible jour du jugement, d'avoir livré pour un vil intérêt tous ses correligionnaires à la risée, au mépris et à l'oppression! Non, jamais l'Eternel ne lui pardonnera et il l'affligera de toutes les malédictions énumérées dans la sainte Bible, pour avoir commis une telle perversité dans Israël; il n'y a qu'une âme dépourvue de toute dignité qui soit capable d'une telle bassesse, et s'il nous est un devoir sacré de pardonner à notre prochain, nous n'en avons pas le droit envers un homme qui péche à la so-

---

chen eines solchen Menschen! Versündigt er sich an einen Religionsgenossen, so hat er sich an Einen versündigt; an einen Anhänger einer andern Religion aber, versündigt er sich gegen diesen und sein ganzes Volk zugleich. Denn bekanntlich mußen wir seid unserer Vertreibung immer alle für einen büßen. Welche Niederträchtigkeit, welche Verworfenheit gehört also dazu um eines elenden bischen Interesse willen, seine ganze Nazion dem Spotte, der Verachtung, dem Raube und dem Tode preis zu geben! Was wird er am Tage der Rechenschaft antworten? Wie muß er auf dem Todtenbette zittern! — Nie kann der Schöpfer einem solchen Ungeheuer verzeihen, und nie können wir

ההוא ורבצה בו כל האלה הכתובה בספר, כי נבלה עשה בישראל, ועון פלילי כזה לא יקרה כ"א לנפש משוללת מכל יקר צלם אלקים וטמא טמא יקרא; ואם מציה עלינו לסלוח איש לרעהו, לא נוכל עשוהו לאיש אשר יחטא נגד הכלל כי על עלבוני אני מוחל אבל לא על עלבון כל הקהל; הכרת תכרת הנפש ההיא מעמיה, ועוכר ישרא' יקרא לו עד ירחם עלינו ה' מן השמים וכלה קוציו מאת כרמו, כי על בני עולה כאלה נתנה צאן ישראל לטבחה ועליהם הורגנו כל היום וחוטא אחד יאבד טובה הרבה; ואם בימי חושך אשר חלפו בעזרת ה' היה להם מענה כי הבלתי ישראלים עברו חק ברית ותורות אדם, נתני דמות אלקים למשיסה ולמכה ולחרפה, היה ישראל כצאן אל טבח יובל למען עושק ולמען בצע, וישימו מסוה האמונה על פניהם ולא נתננו השב רוח ולא הניחו לנו מקום למחיה ולכלכל את נשינו ואת טפינו

ihm verzeihen; denn, ist es eine Pflicht die Vergehen gegen uns zu vergeben, so können und dürfen wir es nicht für einen andern; man fliehe ihn daher als einen Volksmörder, bis es dem Allerhöchsten gefallen wird sich unserer zu erbarmen, und solche Dornen aus seinem Weinberge auszurotten; denn ach! wie oft ist schon das arme Israel wegen solcher Unglücksstifter gräßlich verfolgt worden! Wie viele unschuldige und rechtschaffene Männer wie Lämmer zur Schlachtbank geschleppt worden! — ha-

ciété, parce qu'on peut bien pardonner pour soi, mais non pas pour les autres! qu'une telle créature soit isolée de son peuple, qu'elle soit l'exécration d'Israël, jusqu'à ce que l'Eternel dans sa miséricorde veuille bien détruire les ronces de sa vigne. Ah! combien avons-nous déjà souffert pour de tels misérables! combien de fois des communautés entières ont été massacrées, pillées, exilées, pour le crime d'un seul! — et si dans les tems de tenèbres qui viennent de passer par la grâce du ciel, de tels personnages avaient encore quelque prétexte, sur ce que les autres croyances ne connaissaient pas les droits humains, qu'elles foulaient l'image de Dieu sous leurs pieds sauvages, la frappaient, la pillaient et ricanaient de ses affreux tourmens; quand Israël était comme une brebis traînée à la boucherie par des mains sanguinaires, pour un bas intérêt ou par une arrogance inconcevable, et que sous le masque de la réligion on ne nous laissait pas le tems de respirer, ni aucun moyen de subsistance pour appaiser la faim de nos enfans qui levaient leurs

---

ben solche Nichtswüdige in den, nunmehr durch des Himmels Hülfe, verflossenen finsternZeiten einigen Vorwand gehabt, daß die Nichtjuden alle Menschenrechte verlacht, kein anderes Gesetz als das des Stärkern kannten, daß wir ihnen bloß zur Kurzweile dienten, daß sie uns zum Zeitvertreibn, aus Eigennutz oder aus blindem Egoismus, unter der Maske der Frömmigkeit, neckten, höhnten, drückten und schlugen; daß sie uns nicht einmal Zeit und Ruhe ließen Athem zu schöpfen; daß sie uns unter den drückendsten Abgaben alle Nahrungszweige abschnitten, um unsern weinenden hungerigen Kindern nicht ein

אשר שאלו ללחם ופורש אין להם: בימינו אשר האיר ה׳ לעמים וישובו מדרכם הרעה, אחינו הם וחובה עלינו להתאמץ ולהלחם בכל עוז נגד כל איש אשר לא יכיר טובתם עלינו; ואף אם שלשים שנים לא ייטיבו להץ י״ב מאות שנים וצר לנו מכל צד באומנות ומלאכות כי לא נסו אבותינו באלה ובל יחר בעלי אומנות מרחיקים אותנו בשתי ידות, לא מפני זה הותר לעשות רמיה, חלילה וחלילה, וחובה היא על כל איש להשליך נפשו מנגד לאושר הכללי; ילכו בדרך תמים ויסתפקו בלחם צר ומים לחץ וסוף הכבוד לבוא.

בני! לא תשא פנים לשום אדם נגד האמת ויהיה כל כאין נגדך בערך האמתי.

הסתפק בני במה שחננך בוראך; אמרו הכז״ל: איזהו עשיר השמח בחלקו; והחומס נפשו ומרבה

---

stückchen Brod reichen zu können; hatten sie damals, sage ich, einige Verantwortung, so verschwindet solche in unsern Zeiten, da nun der gütige Schöpfer den Völkern die Augen geöffnet und sie von ihren Abwegen zurückgekehrt sind; sie sind unsere Brüder und es ist unsere Schuldigkeit gegen einen jeden der ihre Wohlthaten nicht anerkennen will kräftigst zu streiten; und können schon 30 Jahre die 1200 voller Leiden noch nicht gut machen und wir also in den Professionen da wir noch Neulinge sind und von allen Seiten, besonders von den Professionisten, viele Hindernisse treffen: so ist das alles bei weitem nicht hinreichend um die mindeste Täuschung zu

yeux humides vers nous pour demander du pain; de nos jours, que le flambeau de l'humanité éclaire tous les peuples et qu'ils se sont écartés du mauvais chemin, ils sont nos véritables frères et c'est notre premier devoir de combattre quiconque oserait méconnaître la profonde reconnaissance que nous leur devons; et quoique l'époque récente de cette amélioration ne saurait effacer les suites de douze siècles d'oppression et que nous ayons encore à lutter dans les professions mêmes, contre maint obstacles et préjugés, surtout étant encore novices et privés par conséquent de bien des ressources: loin de nous, de permettre pour cela la moindre iniquité, et il est du devoir de chacun de se sacrifier pour le bien général; qu'on suive le chemin de la stricte équité et se contente plutôt de pain sec et l'on ne manquera pas de réussir dans la suite. —

Mon fils! que la distinction de la personne ne te fasse jamais céder au dépens de la vérité; elle doit t'être chère pardessus tout.

Contente-toi toujours de ce que ton créateur a bien voulu t'accorder; nos Rabbins ont dit: il n'y a de riche que celui qui se contente de ce qu'il a», et celui

---

erlauben, es ist vielmehr eines jeden Pflicht sich dem Wohle des Ganzen aufzuopfern; man begnüge sich mit Brod und Wasser und bleibe rechtschaffen im ganzen jüdischen Sinne, das Uebrige wird schon kommen.

Mein Sohn, vergib der Wahrheit nichts! Alles sey dir ein nichts gegen sie.

Begnüge dich mit dem was dir der Schöpfer zugetheilt; unsere Gelehrten sagen: «Nur der ist reich, der mit seinem Loose zufrieden ist;» Wer zusammenscharrt und

נכסים בדאגה, הוא לבדו העני ואם יהיה לו מלא ביתו כסף וזהב, כי אין עניות כעניות המדות והדעת; במותו יעזוב הכל ויניח לאחרים כבודו והוא ירד ערום שאולה; גם אל הצר צרת מחר כי לא תדע מה יולד יום, וזה בכלל הבטחון אשר אמרת; והכלל עשה את אשר עליך לעשות והיתר החרם והשלך על ה׳ יהבך, בכל צר ובכל מצוק·

יסוד גדול זכרו חבז״ל והזכרתיהו לך כבר, אל תשכח, והוא: אל תאמין בעצמך עד יום מותך; אין איש חפשי מזה, ומי זה בוטח בכחו יורה כי מאוד נעלם ממנו מזגת ולב האדם; לכן הרחק עצמך במאד מכל דבר אשר יתן יד לחטוא ושמור את נפשך תמיד כשומר על מרומי קריה·

זכור תמיד יום המות! לא לירא ולחרוד ממנה כילד מהשבט, כי טובה היא מאוד והיא תנחנו אל ארץ חיים ושלום; אבל לזכור כי הכל ימינו עלי ארץ וכל העינג והחמדה כאבק פורח וכחלום יעוף ורק במלון

---

sich das Nöthige versagt, und wer nie genug hat, der ist arm, hätte er auch die Schätze eines Crösus, denn Mangel an Charakter und Einsicht, ist die wahre Armuth. Sorge auch nicht vergeblich wegen der Zukunft, du weißt nicht was sich noch heute ändern kann. Ueberhaupt, thue du deine Schuldigkeit, und stelle alles Uebrige dem Schöpfer anheim.

qui se prive de tout pour remplir son cher coffre, c'est le seul pauvre; car il n'y a de pauvreté telle que celle de qualité et d'esprit. Ne t'inquiète pas non plus du lendemain, car tu ne sais pas ce qui peut arriver aujourd'hui, abstraction faite de la résignation dont tu as parlé. En général, fais ton devoir et ne t'inquiète pas du reste.

N'oublie pas ce mot de nos Rabbins : « Ne te repose pas sur toi jusqu'au moment du trépas »; quiconque se repose sur ses propres forces, montre peu de connaissances du cœur humain; écarte-toi donc toujours de tout ce qui puisse donner lieu à une faute et sois constamment sur ta garde.

N'oublie point la mort, non pour la craindre comme un enfant craint la verge: car la mort est très-bonne et nous conduit dans une bien meilleure vie; — mais pour te rappeler sans cesse que notre vie n'est qu'une ombre, que les plaisirs ne sont que des fantasmagories et que nous ne sommes que des voyageurs; cela te rappel-

---

Vergiß nicht den großen Grundsatz unserer Rabbinen, den ich dir schon erwähnt, nemlich: dir selbst nichts bis auf dem Sterbebette zuzutrauen; wer dieses nicht einsiehet, zeugt von seiner wenigen Kenntniß des menschlichen Herzens. Entferne dich also von allem was zu einem Fehler verleiten könnte, und] sey beständig auf deiner Hut.

Erinnere dich, daß du stirbst, nicht um vor dem Tod wie ein Kind vor der Ruthe zu zittern, denn der Tod an sich ist sehr gut, und führt uns in ein Leben ewiger Glückseligkeit; sondern um dich zu erinnern, daß wir nur Reisende hinieden und alle unsere Wünsche und Vergnügungen nur ein Schattenspiel sind; auch darum, weil er

אנחנו כעובר אורח, וגם מפני שהיא תוביל לדין וחשבון על מעשינו; ואז יקטנו בעיניך כל תאותיך ובוז תבוז להנה.

הרגל עצמך מאוד במדת הצניעות והבושה והיתה לעדה על מעלת נפשך, כאשר תורה החציפות על פחיתותה.

התרחק מאוד מכל פועלי און, כי החברה תפעל מאוד בנפש האדם, אבל מעט מעט מבלי ירגיש בו עד אשר יצא אש ואין מכבה; ואמר החכם: אמור לי מי רעך, ואֹמַר לך מי אתה.

הזהר שלא הכשיל אחרים לחשוד אותך ותעבור על: לפני עור לא תתן מכשול.

בני אל תרשע ואל תתחסד! וכן אמר שלמה: אל תצדק הרבה; ובוא וראה כי קצה הנבלה והיושר שם אחד להם בלשון עברי, כאמור בעריות: כי חסד הוא, כי כל הקצות יתדבקו; וטבעת האדם מוגבלת ככל הדברים אשר תחת השמש ולא תסבול כ״א מספר קצוב ואם יענק יותר, ירבץ עת מה תחת משאו ואחר

---

dich zur Rechenschaft über deine Handlungen abführt, und du dadurch deine Begierden wirst verachten lernen.

Entwöhne dich der Schamhaftigkeit nicht, sie zeugt f.r eine edeln Seele, so wie die Frechheit für eine Niedrige.

Fliehe böses Beispiel! Es ist keiner stark genug dagegen, es schleicht sich unmerklich in das Herz ein. Ein Weiser

lera du compte que tu dois rendre un jour, et alors tes désirs te paraîtront bien minces et méprisables.

Agis toujours avec modestie et pudeur, c'est l'enseigne d'une âme noble, tandis que l'effronterie est celle d'une âme basse.

Fuis les méchans, car l'exemple agit puissamment sur l'homme sans qu'il s'en doute. Un sage a dit: «Dis-moi qui tu fréquentes, et je te dirai qui tu es.»

Ne donne point lieu aux soupçons, tu enfreindrais la défense, «Ne mets point de piège dans le chemin d'un » aveugle.»

Mon fils! écarte-toi autant de l'extrême de la dévotion que de l'irréligion; Salomon a dit: „ Ne sois pas trop dévot;» car les extrêmes se touchent; la nature humaine est bornée comme le reste de la création et ne supporte qu'un certain nombre de restrictions, passé ce nombre, on court risque de secouer le tout ou de faire un accessoire de l'essentiel et vice-versà; on marche bien doucement pour ne pas fouler les vermisseaux et on laisse

---

Weiser sagte: »Sage mir mit wem du umgehest, so sage » ich dir wer du bist.»

Bringe andere nicht dazu dich in Verdacht zu haben, auch dieses ist in dem Vers begriffen: «Lege einem Blin» den keine Falle.»

Mein Sohn! sey auch nicht überfromm, so sagt Salomon: «Frömmle nicht.» Die Extreme berühren sich, und da die menschliche Natur so wie alles Erschaffene ihre Grenze hat, so läuft man Gefahr wenn man sich die Last erschwert, zulezt alles abzuwerfen, oder eine Nebensache zur Hauptsache und so umgekehrt zu machen; man tritt nicht hart auf, um kein Würmchen zu erdrücken und

כן ישליך הכל ארצה, או יעשה העיקר טפל והטפל עיקר, לא ירמוס על הזבל לבלתי הרוג התלעים ויפעור פיו לבלי חק לדבר על צדיק עתק ויתכבד בקלון חבירו וישמח בכשלו וידין אותו לכף חוב, וכאלה; כן דרך כל המתקדשים והמתטהרים· ע״כ בני, התהלך נא תמיד בדרך התיכון ושמור דברי קדמונינו ז״ל אשר אמרו: איזה היא דרך ישרה שיבור לו האדם? כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם·

כבר הזכרתי לך מאמר חכמינו ז״ל: אין רע יורד מן השמים; ע״כ הרגל עצמך לאמר כאותו הצדיק הנזכר בתלמוד: כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד; ואם לנו רע נראה, מה נראה אנחנו חלושי העינים?— לכן אמרתי שמלות רַע וְרֵעַ שווים לטובה כי עזר הוא לטוב ובלי הדבר אשר נכנה בשם רע, אין טוב בארץ·

אם חכם בני, ישמח לבי גם אני; אבל לא דבר רק הוא לזכות לשם הזה; ראה כמה הפליגו רז״ל רק במעלת תלמיד חכם, אמרו: איזהו תלמיד חכם? מי שקרא ושנה ושמש חכמים ודברו ועסקיו בנחת עם

---

schneidet seinem Nebenmenschen Seele und Ehre ab, prangt mit seiner Schmach, sucht immer seine böse Seite auf, etc., dies ist fast immer der Fall bei allen Ueberheiligen. Bleibe also in deiner Mittelstraße; unsere Rabbinen sagen: «Welche ist die beste Aufführung? Wenn sie uns »bei Gott und den Menschen beliebt macht.»

un libre cours à sa langue pour détruire le bonheur des familles, on se distingue par le faible de son prochain, se réjouit de sa bévue, juge mal de ses actions, etc., etc. Garde donc toujours le milieu, comme disent nos sages: » Quel est le juste chemin qu'on doit choisir? quand on s'en applaudit soi-même et que les autres y applaudissent aussi ».

Tu connais déjà, mon fils, cette maxime de nos Rabbins: Il ne vient point de mal d'en haut „, dis donc toujours à chaque accident comme cet homme pieux cité dans le Talmud: „ Tout ce que Dieu fait, est bien fait, „ et si cela ne nous paraît pas toujours ainsi que pouvons-nous appercevoir de notre faible vue!

Si tu deviens un homme sage, je m'en réjouirai cordialement; mais sache que ce n'est pas peu de chose que de mériter ce titre sublime; considère seulement la définition que donnent nos Rabbins d'un étudiant de la sagesse; il doit disent ils, étudier, répéter, servir les sages, toutes ses paroles et ses actions doivent avoir l'em-

---

Du weißt bereits den Satz unserer Weisen, daß nichts böses von oben kommt; gewöhne dir also den herrlichen Wahlspruch jenes im Talmud erwähnten Frommen an: «Was Gott thut ist zu gutem.» Denn däucht es uns böse, was können wir Kurzsichtige wohl sehen!

Solltest du, mein Sohn, ein Weiser werden, so würde es mich herzlich freuen, allein es gehört keine Kleinigkeit dazu diesen Namen zu verdienen; sieh was unsere Lehrer nur von einem der Weisheit befließenen sagen: «Wie » befleißet man sich der Weisheit? Man muß gelernt

הבריות, לא יצעב ולא ימלא שחוק פיו, ולא יכעס ולא ילעוג ירא אלקים ושונא בצע, מקדים בשלום כל אדם, הן שלו צדק, ולאו שלו צדק, שונא רמיה, לא ישב בסוד משחקים ולצים ויושבי קרנות, כפיו כן לבו, יתנהג בטהרה ובנקיות, מלבושיו אינגם יקרים ולא מזוהמים ומטולאים, לא יפתח שפתיו כ״א לצורך וכן מדות רבית עד שיאמרו עליו: אשרי יולדתו; ועיין בתלמוד; אם לת״ח כן, ק״ו לחכם!

בני כבד את מוריך כהוריך, כי חיי עד יתנו לך; ולא זה בלבד כ״א כל א״ש חכם או שיבה, חכם מפני חכמתו ושיבה מפני ידיעתו וחולשתו והיגון אשר עבר עליו, וכן אמרה תורה: מפני שיבה תקום והדרה פני זקן, ואמרו החכמים: אין זקן אלא מי שקנה חכמה; ואף גם כל חלש ממנו, מצוה להדרו ולסמכו בדברים ומעשים למען לא ירגיש רפיונו, וע״כ צוו חכמינו ז״ל לכבד את אשתו יותר מגופו.

» und wiederholt haben, Weisen bedienen, Sprache und Umgang müssen gefällig seyn, man darf weder verdrießlich noch ausgelassen lustig seyn, weder jähzornig noch spöttisch, er muß Gottsfürchtig seyn, den Eigennutz hassen, zuvorkommend gegen jeden, sein Ja und Nein unverbrüchlich, alles Betrugs Feind, er darf sich nicht bei Spielern oder andern Müßiggängern aufhalten, Herz und Mund müssen bei ihm eins seyn, er muß sich reinlich halten und führen, seine Kleidung darf weder prächtig noch beschmuzt oder geflickt seyn, er soll nur reden wenn

preinte de la douceur, il ne doit être triste ni rire aux éclats, il ne doit être emporté ni satyrique, il doit respecter la divinité, haïr l'intérêt, être complaisant envers chacun, son oui et son non doivent être vrais comme le jour, toute fraude doit lui être odieuse, on ne doit jamais le trouver dans la societé de joueurs ou de fainéans, il doit porter le cœur sur les lèvres, observer la propreté, que ses vêtemens ne soient pas recherchés, mais jamais salis, ni déchirés, ni rapiécés; il ne doit pas parler sans nécessité, et en général ses mœurs doivent être telles, qu'on s'écrie: heureuse la mère qui l'a enfanté! — Si ce n'est que d'un disciple, que n'exige-t-on d'un sage! —

Honore, mon enfant, tes maîtres à l'égal de tes parens; car ils te donnent une vie éternelle; honore aussi la sagesse et la vieillesse, celle-là pour elle-même et celle-ci pour sa faiblesse et son expérience; cela nous est commandé expressément dans notre sainte loi. Il faut en général respecter et soutenir la faiblesse, afin que le faible ne s'aperçoive pas de sa dépendance; aussi nos Rabbius ont-ils ordonné d'avoir plus d'égard pour sa femme que pour soi-même.

Si tu veux, mon ami, t'appliquer aux sciences, ce sera

---

es nöthig ist, u. d. g. mehr, so daß die Leute sagen: Glücklich ist eines solchen Mutter!

Mein Kind! ehre deine Lehrer wie deine Eltern, denn sie geben dir das ewige Leben. Ehre auch jeden Weisen und jeden Greis, so wie es in unserm heiligen Gesetze befohlen ist. Ueberhaupt ehre und unterstütze jeden Schwächern mit Worten und That, damit er seine Schwäche nicht fühle, darum sagen auch die Talmudisten: Nehme mehr Rücksicht auf deine Frau als auf dich selbst.

עוד זאת לך בני, אם תרצה להעמיק בחכמות, כפי כוחך עשה; אבל שים רסן לפיך ולמחשבתך לבלתי חקור מה למעלה ומה למטה, מה לפנים ומה לאחור אשר אסרו חכז"ל, כי תמול אנחנו ולא נדע, כצל ימינו עלי ארץ, ורבים חללים הפילה; ואמרו חכז"ל: בזכות ויסתר משה פניו, זכה לתמונת ה' יביט; רצו לאמר: כי משה איש האלקים בענותו וצדקתו לא רצה להשיג עד למעלה משכלו, וזכה על כן למעלה היותר גדולה והשיג מה שלא השיג אדם מעולם, בעולם הנשמות אשר תקראינה בשם תמונת ה'; ואם משה כן, אנחנו על אחת כמה וכמה! — והשמר מאוד לבלתי קרוא בספרי הכזב והשקר הנקראים ראמאנען, כי עצומים כל הרוגיהם, ולא ינקה כל הנוגע בהם, יקליטו כח האיש כנקבה, ימוג לבו ויהי למים, וימלאו כח הדמיון בתמונות נכזבות ובורות, עצבים מעשה ידיהם אשר אינכם תחת השמש ויעירו כח התאוה עד ילכד קורא בם בשחת זו חפרו, כשור אל טבחיו יובל וכעכס אל מוסר אויל, מנע בני רגלך מנתיבתם כי גחלים אתה חותה על ראשך; וכמוהם יהיו כל דברי שירי חשק ואהבת נשים כי ברע הם; ואם יאמרו לך כי טובים המה להעיר בחירת הנאה והמגונה: אל תשמע להם, כי אף אם היה האמת אותם יכריעו מומם ומשחתם את טובתם; אבל ראש דברם שקר, כי האיש טוב שכל לא יצרך לזה, ואף כי גם בחירת הנאה והמגונה איננה עיקרית, והעמים ההם אשר אינכם

Willst du, mein Freund, dich in Wissenschaften einlassen, so thue nach Kräften; bleibe aber nur in den Schranken unserer Natur, und bekümmere dich um nichts was ihre Kräfte übersteigt; dieses verbieten auch unsere Weisen ausdrücklich, es hat schon manchen Edle verdorben. — Hüte dich besonders, mein Kind, vor jene unter Rosengestalt giftduftenden Alfanzereien, unter den Namen Romanen bekannt! ach wie viele haben sie ins Unglück gestürzt! keiner kommt unbeschädigt davon, sie entmannen den Jüngling, lähmen seine Festigkeit, füllen

fort bien fait ; mais garde-toi bien de vouloir pénétrer au-delà de ce monde ; c'est ce que nos Rabbins ont formellement défendu, car ces recherches ont gâté plus d'un esprit et séduit plus d'un cœur ; n'oublions jamais que nous ne sommes que d'hier et que tout notre savoir se borne à bien peu de chose ; il y a dans le Talmud : "Parceque Moïse avait caché sa face, il voyait la face ; „ ce qui veut dire, que cet homme divin par sa grande modestie et pieté, ne voulut pas pénétrer au-delà de la sphère humaine ; aussi atteignit-il un degré de connaissance du monde spirituel, ce qui s'apelle la face de l'Eternel dans le langage sacré, auquel jamais personne n'a atteint. —

Ne t'avise jamais je t'en supplie de lire des romans et des contes ; on ne les lit jamais impunément, ils amollissent le courage, efféminent le cœur, remplissent l'imagination d'illusions et de chimères, excitent les désirs brutaux et ce qui pis est sans qu'on s'en doute ou qu'on puisse s'en préserver ; je mets dans la même classe toutes ces poésies érotiques faites pour reveiller les désirs défendus ou insensés. Si l'on te disait que ces sortes d'ouvrages polissent les manière et forment le bon goût, n'y fais aucune attention, car quand même cela serait vrai ; le mal qui

---

das Herz mit unnatürlichen Vorstellungen und wohllüstigen Bildern, bis man unvermerkt einsam in einer öden Wüste am Rande eines Abgrundes hülflos dasteht! — In eben diese Kathegorie gehören alle lyrische, oder sonstige Liebesgedichte; mögen andere von ihrer Schönheit und ihrem Nutzen in Entzücken zerschmelzen, mögen sie mitleidig auf deine Aesthetiklosigkeit tief herab blinzeln: laß du dich weder von ihrem Gewichte noch ihrer Menge verführen, denn wäre auch der Nutzen solcher Werke bewährt, so

מזיקים בזה: יפליאו ויגדילו יותר ויותר. כנודע; ע"כ בני אל תאמין בעצמך ותתיגע רק בדברי חכמה ואמת, התדבק רק ביראים ושלמים וחכמים; וכן אמרו חכז"ל: ובו תדבק, התדבק בחכמים! ומן הידוע כי מלת חכם לא יאמר בלשון עברי כ"א מירא אלקים ומשכיל. ואם תשמע בני לכל דברי, אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא; כי לבך שקט ושאנן, לא תחרד מכל רע, תהיה אהוב למעלה ולמטה, והבריות אומרים עליך: אשרי יולדתו! כמה נכונים מעשי האיש הזה! וכמה נאים דבריו! מה טובים ומה נעימים החכמה והיושר! וכל אחד ייסר בן את בניו לאמר: ראו כמה אהוב וחביב החכם הזה! ומה יגיל לבך כי תראה רבים אשר סרו מדרך ה' שבים אליו בראותם כבודך ושאנן לבך! ואם יומך יבוא אשר תאסף נפשך אל כבוד האלקים, מה ישים לבך אם יעברו לפניך כל אשר עשית ואשר לא עשית! מה המות בעיניך? דרך ישר לחיי עולם ונעימים, תשכב בשלום והנחת אחריך ברכה, ודור לדור יגידו מעשיך! — אבל איש הנבל מה יציק עליו לבו בעת הזאת! שחוק לרעהו יהיה, לעגה ובוז לנערים, בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל, בטלה האביונה וכל תענוגיו כאין נגדו,

---

überwöge doch ihr Schaden denselben bei weitem. Allein jenes ist wirklich nicht wahr, wer den gesunden Menschenverstand hat, hat schon dadurch natürlichen Geschmack genug; der gute Geschmack ist übrigens auch bei weitem so wesentlich nicht, im Gegentheil sehen wir die Völker in dem Maaße glücklicher und mächtiger, als sie dessen weniger haben. Darum, mein Sohn, befleiße dich nur der Wissenschaften und der Wahrheit, und halte dich immer an Gottesfürchtigen und klugen Leuten.

Wirst du, mein Freund, all dieses beobachten, heil dir in dieser und jener Welt! dein Gewissen ist ruhig, dein Herz wohlgemuth, du wirst von Gott und den Menschen geliebt, die die Eltern eines solchen Sohnes beneiden

s'ensuit surpasse de beaucoup le bien qui en pourrait résulter; mais au fond, ce n'est qu'un piège tendu par diverses passions, puisqu'outre que le goût peut se former, par d'autres bons ouvrages, par la contemplation de la nature et sur-tout par le bon sens, la vertu et même par le seul instinct de la nature: il est même fort douteux que le bon goût ajoute au bonheur; nous voyons du moins les peuples qui en ont le moins d'autant plus heureux. Ne t'attache donc qu'à la sagesse, aux sciences et à la vérité et tu seras heureux dans cette vie et dans l'autre, car ta conscience ne te reprochera rien, tu seras aimé de Dieu et des hommes, on dira: heureux le père et la mère d'un tel enfant, quelle sagesse, quelle conduite, que la sagesse et la piété sont de bonnes qualités! Chacun te proposera pour exemple à ses enfans, et combien ton cœur vertueux doit-il se réjouir de sa tranquillité intérieure et lorsque par ta bonne conduite, tu feras rentrer dans le droit chemin quelques brebis égarées. —— Aussi quand le jour viendra où ton âme vertueuse doit retourner aux hautes régions, quelle sera ta satisfaction et ta sécurité, en repassant dans ton esprit ce que tu as fait et ce que tu n'as pas fait! que la mort doit te paraître méprisable et que ta mémoire sera bénie après toi! — Mais voyons le méchant dans ce moment critique, quel contraste! que sa conscieuce doit péser sur lui, quelle crainte, quels pressentiments affreux dans cet instant de lumière où tout lui apparait sous sa véritable

---

werden, und ein jeder wird seine Kinder mit dir moralisiren; und wie muß sich dein Inneres freuen, wenn viele, durch dein Beispiel aufgemuntert, in die Bahn der Tugend zurückkehren! — Schlägt einst deine lezte

והחמודות אשר אהב, כולם כצאן יעבורו לפניו ישתאה וישתומם איך יקרו בעיניו מעשי הבל ותעתעים, ורעיוני לבבו יבהלוהו בפעור שאול פיה לנגדו וחיי עד אשר היו לו למשל ולשנינה מה גדלו עתה בעיניו! - ומה תקותו! הבל ורמיה מאחריו, צר ומצוק בקרבו, ובלהות חדרי מות ורוע מעשיו לפניו! לא ירד אחריו כבודו והניח קללה ולא ברכה! -

ואתה בני המבקש תורה שקוד על דלתותי יום יום כי לא אמנע ממך להועילך וה' יהיה בעזרך; וקשור נא דברי ודברי מוריך על לוח לבך; כי אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל גבור בגבורתו ואל יתהלל עשיר בעשרו, כי אם בזאת יתהלל המתהלל, השכל וידוע אותי כאם ה'. סוף דבר הכל נשמע, את האלקים ירא ואת מצותיו שמור, כי זה כל האדם.

Stunde, welchen Trost für dich, alles Thun und Lassen deines Lebens zurückzurufen! was kann dir der Tod anders seyn als ein Mittel zu einem ewig glücklichen Leben! aber auch in dieser Schattenwelt wird dein Andenken bis zu den spätern Enkeln gesegnet werden! — Siehe aber den Ruchlosen dort im Todeskampfe zukkend, ach! welch ein Gewicht muß auf seinem Herzen liegen! welche eine Traurigkeit muß seine Seele umschleiern! wie klein, wie nichtig müssen ihm jetzt alle seine sehnlichsten Wünsche erscheinen! wie muß er erstaunen solche Thorheiten als wichtig und das künftige Leben als eine Fabel betrachtet zu haben! — Welche schreckliche Lage! Betrug, Falsch und Tand hinter sich; Jammer und Grausen im Innern; Strafe und Vernichtung vor sich; und ein mit Verachtung gebrandmarktes Andenken! —

Wünschest du übrigens dich zu belehren, mein Sohn, so besuche mich öfters, es wird mich freuen dir nützlich

forme ! que ses désirs et ses plaisirs lui doivent paraître alors petits et méprisables ! quel doit être son étonnement de s'être laissé séduire par de telles puérilités ! — mais déjà la mort lui ouvre sa gueule affreuse — Que la vie à venir qu'il avait tournée en ridicule, lui paraît importante actuellement ! — Ah ! quelle perspective ! Le passé ne lui offre que la fraude et la perfidie, le présent des remords terribles et l'avenir le prix de ses mauvaises actions et sa mémoire n'est rappelée qu'avec mépris !

Finalement, mon cher ami, continue à venir me voir, je ne negligerai rien pour t'instruire ; que mes paroles et celles de tes maîtres soient gravés daus ton cœur, car il est écrit ; « Que le savant ne s'applaudisse pas de son sa- » voir, ni le héros de ses victoires, ni l'homme puissant de » sa fortune ; mais bien de la sagesse et de me connaître, dit l'Eternel " La règle général est : "crains Dieu, fais ce qu'il t'ordonne, voilà le but de l'homme. »

---

zu seyn; grabe aber alles Gesagte tief in dein Herz, denn: » Es rühme sich nicht der Weise mit seiner Weis- » heit, nicht der Held mit seinen Thaten, nicht der » Mächtige mit seinem Einflusse; nur damit rühme sich » der Ruhmsichtige, mich zu erkennen und anzuerkennen » spricht der Ewige. « Endlich worunter alles begriffen: » Fürchte Gott, beobachte seine Gebote, das ist der Zweck » des Menschen. «

ENDE.

DE L'IMPRIMERIE D'E. HADAMARD.

